СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 254. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ЛИСТОПАДА 1950. No. 254. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 1, 1950 VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ЗДАВЛЕНО РЕВОЛЬТУ В ПОРТО-РІКО

Сан Хуан, Порто Ріко, 30 жовтня. — Повстанці-націоналісти, кидаючи гасла проти Злучених Держав, пішли походом проти губернаторської палати, обстрілюючи її з наміром убити губернатора Люїза Муніза. Водночас товпи повстанців в кількох інших містах кинулися на поліційні станції і їх здемолювали. Поліція всюди станула до боротьби з бунтарями. Серед боїв згинуло 13 поліціянтів, дев'ять повстанців і один член пожежної сторожі. У деяких місцевостях бої йдуть дальше. Губернатор оприлюднив по радіо, що революту підняли націоналісти, які видвигають заклики незалежности Порто-Ріка від Злучених Держав, а їм помагають комуністи. За відомостями губернатора кількість повстанців на цілому острові, не перевищає цифри 400. Він каже, що повстання викликали фанатики, а єдиним вислідом їхніх затій є втрата людського життя. На пресовій конференції він заявив, що він не плянує заведення воєнного права, бо це непотрібне. Один газетний репортер каже, що стрілянину почали п'ять людей перед полуднем, одначе до год год. 1 сполудня бунт здавлено. Урядовці кажуть, що бунтарі хотіли скомпромітувати уряд Порто-Ріка за те, що він обстоює дальший стан острова як посілости Злучених Держав, заки відбудеться голосування над конституцією 4 листопада. — Партія націоналістів стоїть під проводом Педра Альбізу Кампос, який уже раз підіймав повстання і сидів за те в федеральній тюрмі Атланта, у стейті Джорджія, від 1937 до 1943 р. Ця партія була зорганізована в 1928 р. Губ. Муньоз є головою Популярної Демократичної партії. Другою з черги є Державницька („Стейтова") партія, яка домагається признання Порто-Рікові права американського стейту. Третьою є партія Незалежників, в якій окрему групу становлять Націоналісти. Альбізу, після покінчення кари в Атланта, перебував якийсь час у Ню Йорку.

МИРОВА ФОРМУЛА СЕН. ЛІМЕНА.

Ню Йорк. — Знагоди зустрічі з 22 етнічними групами в готелю Емпайр, сенатор Лімен оприлюднив три головні способи, якими Америка може забезпечити собі мир. У промові, переданій по радіо, він обвинуватив Совєти за їх політику фальшивого миру, яка на ділі призвела до поставлення руба питання війни або миру. Підстави для втримання миру, подані Ліменом, такі: 1. Втримати Америку сильною військово й економічно; 2. зорганізувати силу наших союзників за допомогою Америки; 3. вести беупинну офензиву за світовий мир, використовуючи для цієї справи в першу чергу Об'єднані Нації.

Обвинувачуючи Совєти у змаганні до панування над світом під совєтською невільничою системою, сен. Лімен заявив, що ці факти треба пригадувати, щоб ми могли бачити ясно велетенські труднощі, які стоять перед нами. Вільні народи світу звертаються до нас за проводом. Ми показали словом і ділом, що ми приймаємо цю велетенську відповідальність. Щоб довести справу до успіху, треба нам розвинути всі наші моральні й матеріяльні сили, пригадував сенатор.

ПОВІНЬ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЧАСТИНІ ОРЕГОНУ.

Портленд, у стейті Ореґон.— Хмаролом, підчас якого ляли доші чотири дні спричинили великі повені в центральній частині стейту. Тисячі людей мусіли тікати з хат і переноситися до вище положених місць при чому були і втрати в житті. Досі нараховано 18 жертв матеріяльна шкода доходить до мільйонів долярів. Дощі, злучені з буревієм шаліли в цілій північно-західній околиці.

ПОСТАЧАННЯ ПОШТИ ГЕЛІКОПТЕРОМ ДО НЮ ЙОРКУ

Вашинґтон. Ціла метрополитальна територія міста Ню Йорку буде діставати пошту безмоторовими літаками. Теж Теж особовий рух між 35 підміськими оселями буде уможливлений літаком-гелікоптером якщо Рада Цивільного Летунства прийме доручення свого референта, Фердинанда Д. Морана. Система мала б оператися на летунських майданах Ля Ґвардія, Айдлвайлд і Нюарк з причалом, званим „геліпорт" на кришах головного поштового будинку. Довжина усіх тих повітряних шляхів досягла б 439 миль. Перший дозвіл на оперування таких комунікаційних шляхів має дістати підприємство Ню Йорк Ервейс на п'ять років. Перевіз подорожних почнеться щойно в рік від започаткування поштового руху.

ВИКОРИСТАННЯ АТОМОВИХ БОМБ ДЛЯ МИРНИХ ЦІЛЕЙ

Вашинґтон. — Усі атомові бомби можна буде використати для мирних цілей, як це заявляє Ґордон Дін, предсідник Комісії Атомової Енергії. В розмові з редактором „Ю. С. Нюз енд Ворлд" він обезцінив твердження, наче б атомова бомба могла дати почин до ланцюхових вибухів, які знищуть цивілізацію. Він теж не хоче вірити в совєтські перехвалки, що там перемінено атомову енергію безпосередньо в електричну силу. А як росіяни насправді перенесли гори і так змінили русла рік, то це треба доказати. Крім того Дін є того погляду, що, на таку ціль шкода атомової енергії, бо її можна осягнути динамітом, якщо його підложити в належнім місці. На думку Діна перший ужиток з ядрового огрівання зроблять при корабельних турбінах. Тепер ідуть спроби використати атомову силу до порушування літаків, одначе на це ще треба кілька років часу. Коли вдасться використати уран і плютоній з атомової бомби для витворення мирної сили, то її вартість перевищить вартість золота у Форт Накс, обрахованого на 23 біліони долярів.

В АМЕРИЦІ

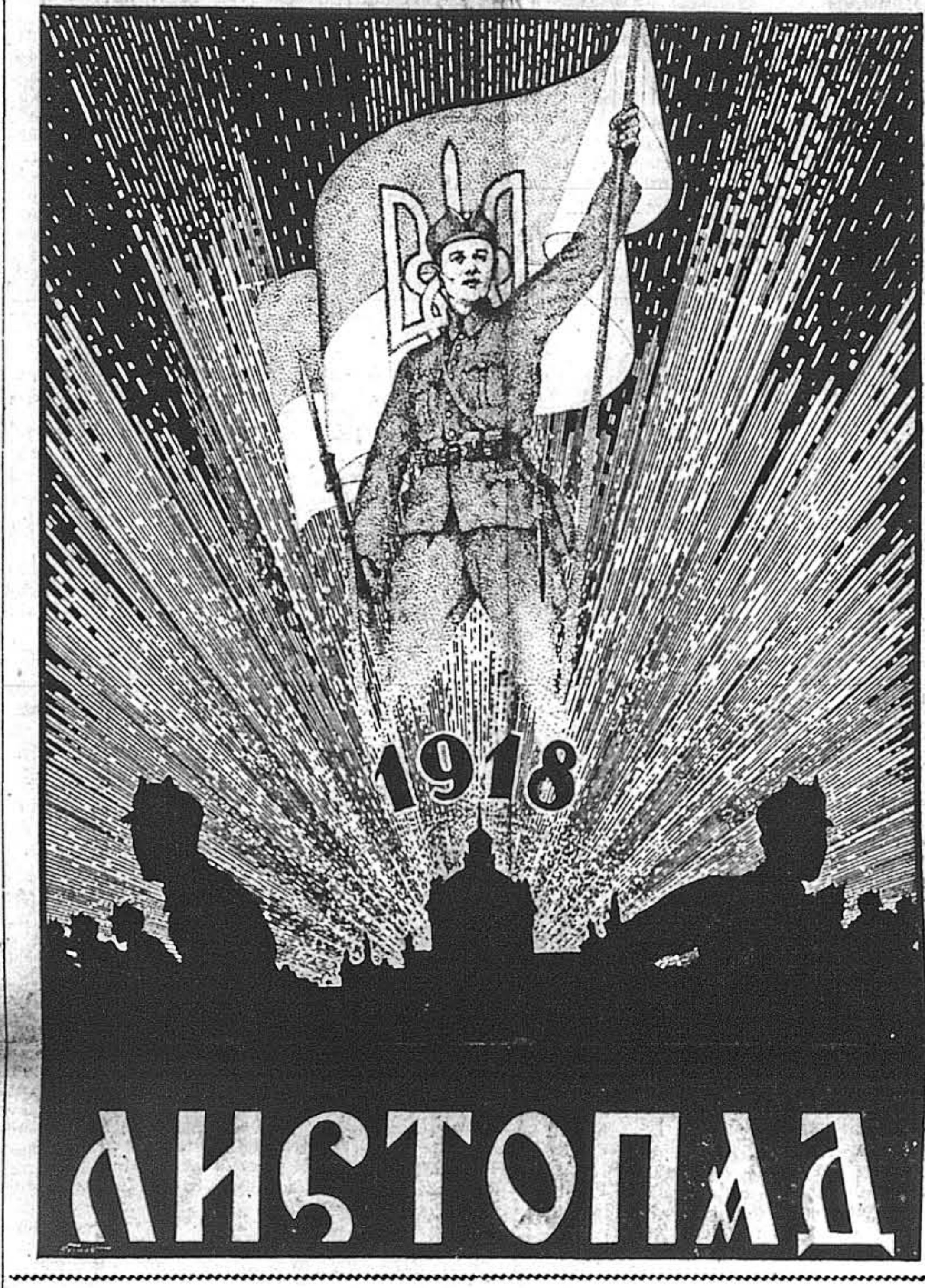
● **Поміч при голосуванні** вояків, які перебувають закордоном, хоче дати департамент оборони. Вояки можуть голосувати як неприявні підчас виборів.

● **495 кандидатів** на різні становища при виборах зареєстровано у Ню Йорку. „Ситизенс Коміті Юніон", 41, Парк Ров, Ню Йорк, висилає листи кандидатів на жадання.

● **Більше видають на алкоголь** ніж на молочні страви в Америці, як це обчисляє Рада Поміркованости Методистської Церкви. Річно видають на алкогольні напитки [illegible] вісім з половиною біліонів долярів, а на молочні страви вісім біліонів дол.

● **Фурасин, це назва** нового чудо-ліку проти недуги артрітіс і інших недуг полученях з ревматизмами. Його задемонстрували в Американській Колеґії Лікарів у Бостоні. Це дешевий лік, одначе його ще нема в продажу.

● **Промінням „X"** просвітлюють харчі в бляшанках, щоб провірити чи вони не зіпсовані. Цею методою послугується військова влада.

ЗАКЛИК

УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ:

В СПРАВІ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТИ ТАРАСА ЧУПРИНКИ (РОМАНА ШУХЕВИЧА).

Комуністично-московська диктатура завдавала впродовж тридцяти років і завдає далі українському народові безмежну кількість болючих ран. Мільйони українців та українок упали жертвою на шляху боротьби з комуністичним насильством, але ні одна з тих жертв не потрясла українським народом до тої міри, як геройська смерть головного команданта збройних сил Української Повстанської Армії, покійного генерала Тараса ЧУПРИНКИ — Романа ШУХЕВИЧА. Раннім ранком в неділю, дня 5. березня 1950 р. зложив Він свою буйну голову в збройній боротьбі з московсько-комуністичними окупантами.

Повних сім років командував Покійний Українською Повстанською Армією, повних сім років вистояв на відповідальному становищі першого революційного воїна з окупантами. За той час втратив родичів, що впали жертвою большевицького терору, втратив брата і сестру, втратив вірну дружину і двоє дітей. Всі ці удари, що їх завдав йому комуністичний терор, не зломили його, але навпаки, немов би додавали сили до дальшої безперервної боротьби за повне визволення Українського Народу. Цей безприкладний; навіть у нашій історії, героїзм Покійного генерала Тараса Чупринки ставить Його в першому ряді і на почесне місце національних українських героїв. Боровся бо Покійний на рідній землі з найстрашнішим і найбезоглянднішим ворогом-окупантом, якого знає історія, боровся не випадково, не доривочно, але постійно, пляново і до останнього свого віддиху. В тому й лежить уся велич Його героїзму та геройської смерти.

Український Конґресовий Комітет Америки, на своєму засіданні дня 27. жовтня 1950, рішив однодушно закликати **у к р а ї н с ь к и й з а г а л** **Америки до вшанування пам'яти цього Героя боротьби за Незалежну Україну окремими святами-маніфестаціями в листопаді місяці цього року. Свята ці мають стати могутнім відрухом українського громадянства в Америці на геройську смерть Покійного генерала Тараса ЧУПРИНКИ і солідарним протестом проти московсько-комуністичного насильства над Українським Народом та проти кривавого масового терору цієї нечуваної в історії світу під оглядом жорстокости тиранії.**

Нехай ті святкування будуть влаштовувані так, щоби не перешкоджали Листопадовим святам і, щоби в них могли взяти участь представники американського політичного й культурного світу та мали змогу познайомитись із велетенським терпінням Українського Народу під комуністичною диктатурою, того народу, що перший почав збройну боротьбу з московським комуністичним імперіялізмом і що перший впав його жертвою, але ніколи не припинив революційної боротьби із ним на українських землях та що видав мільйони безіменних героїв, а між ними й таких незрівняних своєю посвятою та величю, як покійний генерал Тарас Чупринка-Шухевич.

Український Конґресовий Комітет Америки вірить, що всі його Філії та Відділи, всі Об'єднання Українських Організацій по всіх осередках українського зорганізованого життя відгукнуться на цей заклик масовим влаштуванням названих маніфестаційних свят.

Український Конґресовий Комітет підкреслює, що Покійний генерал Тарас Чупринка-Шухевич є всеукраїнським національним героєм і тому всі свята для вшанування Його геройчної смерти треба влаштовувати збірними загально-національними зусиллями при співучасти всіх місцевих організацій.

В Ню Йорку дня 27. жовтня 1950.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ:

Проф. Лев Е. Добрянський — голова; **Дмитро Галичин, д-р Л. Цеґельський, М. Дуткевич, О. Ф. Д. Лотоцька, М. Вєтухів** — заступники голови; **Е. Піддубчишин** — секретар; **П. Лисогір** — касієр; С. **Ярема** — Екзекутивний Директор; **Г. Білинський, проф. М. Чубатий, К. Дацько, проф. А. Грановський, Б. Катамай,** д-р **Р. Криштальський,** д-р **Д. Квітковський,** д-р **Л. Мишуга, В. Мудрий, проф. Р. Смаль-Стоцький, проф. А. Штефан** — Члени Політ. Комісії.

КИТАЙСЬКІ ЧЕРВОНІ БОРЯТЬСЯ ПО БОЦІ АҐРЕСОРА В КОРЕЇ

10,000 КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ ДОПОМАГАЮТЬ КОРЕЙСЬКОМУ АҐРЕСОРОВІ ЗДЕРЖАТИ АЛІЯНТСЬКИЙ ПОХІД ДО МАНДЖУРСЬКОГО КОРДОНУ. — РОЗГОРТАЮТЬСЯ БОЇ НА ЦІЛОМУ ФРОНТІ.

Токіо, 31. жовтня. — Комуністичні війська в Північній Кореї почали вчора на східному побережжі цілий ряд протинаступів проти республіканських південно-корейських військ, що є в поході до манджурського кордону, від якого на цьому фронті вони віддалені ще тільки на 50 миль. Речник командування американського Десятого Корпусу ствердив, що атакуючі сили ворога належать до китайської червоної армії, яка перейшла кордон і бореться тепер по боці північно-корейського аґресора. Подробиці цього факту ще не відомі, але в неофіціяльних повідомленнях стверджується, що ці сили виносять щонайменше один полк в силі одної дивізії, отже около 10,000 вояків. Сьогодні вранці повідомлено, що атакуючому ворогові пощастило відтяти від зв'язку з головними силами передні загони Республіканської Столичної Дивізії, що наступає від східного побережжя в напрямку Пуджонського резервуару. Деяку комуністичну активність стверджується теж на північ від великого індустріяльного міста Гамгунґ, яке — згідно зі зізнаннями полонених — комуністи одержали наказ здобути 1-го листопада. Досі ще не відомо, чи комуно-китайський уряд рішився формально інтервеніювати в корейській війні. — В міжчасі, попереднього тижня висадились на східньому побережжі дві американські дивізії в загальній кількості поверх 50,000 вояків, які тепер поспішними маршами підходять до загроженого новими комуністичними силами висуненого фронту південно-корейських військ. Американська повітряна розвідка не ствердила будь-якої концентрації комуно-китайських військ на північних кордонах Кореї, але південно-корейське командування запевняє, що там зосереджено около 120,000 китайських червоних вояків та що багато з них вже бере активну участь у війні. Теж з інших ділянок фронту повідомляється про сильніший к о м у н і с тичний спротив, що сповільнило, але не припинило аліянтського походу. В поодиноких місцевостях в аліянтському запіллі вже були випадки нападів комуністичних партизанів. Бої продовжуються.

ПІВНІЧНОЮ КОРЕЄЮ ВОЛОДІЛИ РОСІЯНИ

Пйонґянґ, Корея, 31. жовтня. — В аліянтські руки попала деяка кількість цивільних совєтських полонених, які не хочуть більше вертатися назад до Совєтів та які тепер виявляють справжній характер комуно-корейської „народної демократії". Вони однодушно стверджують, що єдиними — справжніми володарями в Північній Кореї були росіяни і в їх руках була повна контроля країни, не тільки під політичним, але й господарським, соціяльним та культурним оглядами. Корейські комуністи були тільки видними маріонетками в совєтських руках.

● **Совєтський міністер Вишинський** заповів, що його уряд не визнаватиме Тріґве Лі секретарем Об'єднаних Націй після закінчення його теперішньої каденції, навіть на випадок, якщоб Генеральна Асамблея рішила цю каденцію продовжити.

КИТАЙСЬКІ НАЇЗНИКИ 200 МИЛЬ ВІД СТОЛИЦІ ТИБЕТУ

Ню Делгі, 31. жовтня. — Індійський уряд дістав від свого представництва при уряді Даляй Лями офіціяльне потвердження повідомлення комуно-китайської інвазії на Тибет. — Війська комуністичного аґресора на цю гімаляйську країну мали б бути у віддаленні вже тільки 200 миль від її столиці, яку сподіються зайняти впродовж одного тижня. Стверджується, що тибетський уряд звернувся до уряду Індії з проханням посередничити в мирному полагодженні спору, хоча не прохає військової допомоги. Індія вже вислала комуно-китайському урядові ноту, висловлюючи „заскочення і жаль" з приводу наїзду на Тибет, але досі не одержала відповіді. В повідомленні з Тибету стверджується, що комуністичні військові і цивільні агенти у великій кількості проникнули Тибет і пропагандою та іншими підривними методами намагаються промощувати шлях інвазійним військам.

СОВЄТИ ВИЯВЛЯЮТЬ ЗГІДЛИВІСТЬ В СПРАВІ ДОГОВОРУ З ЯПОНІЄЮ

Лейк Соксес, 31. жовтня. — Вчора тут повідомлено, що представник Совєтського Союзу, Яків Малік, в неформальних переговорах з американським представником Фостером Долесом не виявив будь-яких совєтських застережень щодо американської пропозиції, щоби проєкт мирового договору був приготований всіма одинадцяти членами Далеко-Східньої Комісії та погодився з пропозицією постанов такого договору. Теж дев'ятьох інших членів Комісії, що репрезентують народи, які брали участь у війні з Японією, погодилися переслати американський меморіял своїм урядам під розгляд. Проте, деяку згідливість Маліка в розмові з Долесом ще далеко не вважається за зміну совєтської політики в цій справі і передбачується, що совєтський уряд не тільки противитиметься пропозиціям постанов договору, на підставі якого деякі колишні японські острови мали б залишитися під американською контролею, але й обстоюватиме своє попереднє становище, щоби договір був приготований тільки великодержавами, а не всіми учасниками війни з Японією.

В СВІТІ

● **600 осіб засудили досі південно-корейські суди** на кару смерти за співпрацю з комуністичним аґресором та за воєнні злочини.

● **В урядових колах в Парижі** заповідають вже на найближчий час повне американсько-французьке порозуміння щодо озброєння Німеччини та включення її в загальну західно-европейську оборону.

● **Політичний Комітет Генеральної** Асамблеї О. Н. відкинув совєтську „декларацію про закріплення миру і відвернення загрози війни". Її вважається абсурдом, як довго Совєти не хочуть погодитися на міжнародну контролю атомової зброї.

● **В Сирії виконано замах** на життя ген. Гіннаві, організатора минулорічного перевороту в країні. — Вбивника, що виявився родичем колишнього премієра Бей Баразі, що після перевороту був засуджений на смерть і розстріляний, зловлено.

● **Польський представник в О. Н.** обвинувачує південно-американські країни, що вони намагаються „контрабандою" втягнути Еспанію до Об'єднаних Націй.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ІДЕЯ І ЧИН ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ

Знову обходимо річницю пам'ятнього Першого Листопада, знову думкою, серцем і душею переживаємо той Великий День, коли мрія західної вітки одного великого українського народу стала дійсністю, коли Велика Ідея проявилася у Великому Чині.

Листопадовий Зрив 1918-го року! Він вже має свою історичну перспективу і своє історичне вияснення. Він не був припадком, не був ані початком ані закінченням, тільки великим етапом великого народу на його історичному шляху. Нарід, битий сторіччями подвійної неволі, нагло повірив в свою силу та мав відвагу і мудрість в слушну хвилину посягнути по своє відвічне право: бути господарем на своїй землі. Ідея, що сталася тілом тридцять два роки тому.

Було б зайво повторювати відомі факти. Багато з нас, голови яких притрушені вже сивиною, пам'ятають їх з власних переживань та власної участи в Зриві. Інші знають їх з оповідань, книжок і газет. Кожний має на ці факти свій погляд і свою оцінку, але всі погоджуються в одному: Листопадовий Зрив був подією, яка зв'язала перервану нитку історії та визначила і перерішила її дальший розвиток.

Листопадовий Зрив був здійсненням Ідеї, іскру якої роз'ятрила з історичних попелищ Весна Народів в 40-вих роках минулого сторіччя. Треба було праці і боротьби умів і рук кількох поколінь, щоб цю іскру роздути у всенародний пожар, який і знайшов своє завершення в Листопадовому Зриві. Без тої ідеї не було б Листопадового Чину в його історичному значенні.

Після Листопада 1918-го року прийшов 22-гий Січня один рік пізніше, в якому ідея Листопадового Чину знайшла своє все-українське завершення. Історично-переломове значення обох подій в їх Ідеї і Чині, що наступив, як після блискавиці наступає грім, а після блиску меча його удар.

Як попередні події були корінням Листопадового Зриву, так події, що наступили після нього, є його плодами. З Листопадового Зриву черпали свої соки всі прояви і форми пізнішої боротьби за здійснення Листопадової Ідеї в її 22-Січневому завершенні. На Листопадовому Чині виховувались і вчились покоління нових борців за здійснення тої самої Ідеї. На могилах героїв Листопадового Зриву вони кріпили свої серця і присягали вірність аж до загину їх Ідеї. А біля тих могил зі стрілецьким хрестом виростали нові могили нових героїв, засвідчуючи історичну тяглість збройного чину за одну і ту саму Ідею.

В другій світовій війні і після неї Листопадову Ідею й Чин перебрали нові неустрашимі спадкоємці, легендарні воїни Української Повстанської Армії. На ніщо не здалося насаджування на перехрестях вулиць Львова польських пам'ятників, переіменовування львівських вулиць на німецькі штраси, як і на ніщо не здасться московська „соціялізація" того города князя Льва. При кожній нагоді, як тільки Львів сам має найменшу можність заговорити, він завжди насамперед робить те саме: на своїм ратуші підносить синьо-жовтий прапор.

Цьогорічні роковини Листопадового Зриву покриваються зі свіжою вісткою про геройську смерть генерала Тараса Чупринки—Романа Шухевича, головного Команданта УПА. Важка і болюча втрата для українського народу і його визвольної боротьби в цю рішальну добу. Але вона є найбільш переконливим потвердженням незаперечної правди, що Ідеї й Чин Листопадового Зриву стали сьогодні українським Вірою, яке раніше чи пізніше матиме своє кінцеве і остаточне завершення у вільній, від нікого незалежній, Соборній Українській Державі. Під цим знаком і з такою вірою, ще тільки скріпленою останньою великою жертвою—смертю команданта УПА, обходимо цьогорічні роковини Листопадового Зриву.

Арк. Животко

Перше Листопада

Йдемо чужими світами. Несемо тугу в наших серцях — за рідним краєм, закутим в кайдани, смутком повитим.

Рідний край у неволі. Рідний край у тюрмі. Темній ночі, здається, немає кінця ... Ніч темна, безпросвітна — там, де наш край — батьківщина. І в цю ніч ще дужче ясніють і зорять незабутні дати визвольних змагань.

Їх три: 22 січня, 1 листопада та 15 березня.

Всі вони близькі, всі вони в однаковій мірі для нас незмірно дорогі.

Але сьогодні — одна з тих дат приковує нашу думку. Сьогодні ясніше зоріє у темряві ночі єдна з них. Це дата, що каже нам про той день, коли із дзвіниці Святого Юра вдарив дзвін воскресення, свободи.

Вперше по шости століттях неволі українських земель Галичини, Буковини, Закарпаття та Холмщини, вдарив той дзвін і полинув до степів українських, щоб, злучившись із гомоном дзвонів Св. Софії, промовити святе, невмируще — ім'я якому: все-українство, соборність у спільній долі і в спільних змаганнях.

Всеукраїнство, соборність... Ні, це не тільки слово. В минулому це ґлибоке почуття національної єдности всіх земель українських. І даремні були зусилля вікової неволі вирвати його із сердець українського народу. Як широкі степи України промовили устами Шевченка, думками і працею Драгоманова, а чином Петлюри, так земля князя Данила дала всеукраїнству М. Грушевського — земля Холмська, так Буковина і Закарпаття приєднались в своїх змаганнях.

Це ж ті землі, з яких вийшли такі постаті державних змагань і всеукраїнства, як Петро Сагайдачний — гетьман український, культурний діяч і організатор козацтва та Іван Вишенський — духовний діяч і полеміст.

Це ж саме тут, в Ярославі над Сяном, здобув освіту і вихову творець Української Держави Б. Хмельницький.

Тут же 100 років тому пролунали слова маніфесту першої явної української громадсько-політичної організації — Головної Ради Руської:

„Ми, русини галицькі, належимо до великого українського народу, котрий одним говорить язиком і 15 мільйонів виносить, з котрого півтретя мільйона землю галицьку замешкує ..."

Це те, що покладено було в основу національно-політичних змагань кінця минулого століття трьох діючих в Галичині політичних партій — національно-демократичної, соціялістично-радикальної і соціял-демократичної.

В державній всеукраїнській ідеї виховувалося і зростало передвоєнне покоління.

З вибухом війни 1914 р. воно виповнило ряди Українських Січових Стрільців — першої збройної сили по упадку Козаччини, що виступила до чинної боротьби за українську державність.

Київ 22 січня 1918.

Прийшла довгожданна пора. І в обороні її, поруч з козацтвом і молоддю Дніпрянською, стали Стрільці Січові та потім славна Українська Галицька Армія.

Ділом і кров'ю зазначили сини землі галицької єдність її і народу із золотоверхим Києвом та бажання бути з ним „во єдино".

За першим кроком мусів прийти другий. Крок до волі земель українських на заході та з'єднання їх всіх. Він мусів бути, він мусів прийти. І час для того настав.

Осінь 1918. Припинення війни між центральними державами й аліянтами. Був це сиґнал, по якому весь український народ західних земель підніс національний прапор, а ще вчорашні вояки армії Ц. К. приступили до творення українського війська на засадах реґулярности армії.

Був це час, коли зі всіх кінців Австро-Угорщини поспішали вони до серця західньо-українських земель — Львова. Туди, де вже діяли громадсько-політичні чинники ...

Так прийшов день 18 жовтня. У Львові сходяться члени української конституанти. Були тут: УКРАЇНСЬКИЙ ЕПИСКОПАТ, ПОСЛИ З ГАЛИЧИНИ ТА БУКОВИНИ ТА ВІДПОРУЧНИКИ ВСІХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ.

Твориться представництво українського народу західних земель, що ухвалює проголошення Української Держави на землях сх. Галичини, Буковини і Карпатської України.

Другого дня цю ухвалу подається до відома всенародніх Національних Зборів.

А тимчасом у Кракові вже заноситься на контр-акцію. Тут повстає т. зв. польська Ліквідаційна Комісія, завданням якої стає — перебрати всю Галичину під свою владу.

Це приспішує українську акцію, що вивершується днем 1 листопада, коли пролунали незабутні слова маніфесту Національної Ради:

„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

ГОЛОСИМО ТОБІ ВІСТЬ ПРО ТВОЄ ВИЗВОЛЕННЯ З ВІКОВІЧНОЇ НЕВОЛІ ...

ВІД НИНІ ТИ ГОСПОДАР СВОЄЇ ЗЕМЛІ, ВІЛЬНИЙ ГОРОЖАНИН УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

З НИНІШНІМ ДНЕМ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА ОБНЯЛА ВЛАСТЬ У СТОЛИЧНІМ МІСТІ ЛЬВОВІ І НА ЦІЛІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ...

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ! —

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ТВОЇХ РУКАХ! ТИ СТАНЕШ, ЯК НЕПОБІДИМИЙ МУР ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ І ВІДІПРЕШ ВСІ ВОРОЖІ ЗАМАХИ НА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ" ...

І відгукнувся народ український словами свого поета з широких степів Слобожанських:

„І жити і вмерти з тобою!"

І став він як той мур. А напереді — бадьорий, стрункий, молодий, як вогонь запальний Усусус — ВІТОВСЬКИЙ ДМИТРО, а поруч — кремезний, стійкий сотник СТЕФАНІВ.

Це ті, під проводом яких був обсаджений Львів, коли над св. Юром і ратушею замаяли прапори українські.

І тут же, поміж військовими відділами в уніформах ще старої австрійської армії, яскраво визначався своїм убранням козацький загін полковника Доллуда.

Був це природній відрух почувань Києва на події західніх земель України.

Бій розпочався. Бій розгортався. І в ньому не лише почуттям, не словом, не мрією — ні, кров'ю побратимською сцементувалася велика і свята ідея всеукраїнства.

Ідея, для якої присвятили своє життя, сили, працю такі світлі постаті, як акад. Горбачевський, як посол Буковини Василько, як незабутні діячі Буковини — О. Попович, Ст. Смаль-Стоцький, Галіп, як діячі Закарпаття А. Волошин, Ганджеґа, як д-р Макух, як д-р Л. Бачинський, проф. О. Колесса, як д-р Кость Левицький, д-р Петрушевич, д-р Є. Олесницький, як Франко, Стефаник та інші вірні сини західно-українських земель, що торували шлях до днів листопадових.

І сьогодні, — коли ми згадуємо ці дні, — заслужили і вони згадати про них з вдячністю та з глибоким пієтизмом схилити голови перед їх світлою пам'яттю.

Листопадові дні ...

По першому — шосте листопада. День, коли Краєвий Комітет Буковини опановує Чернівці з одностайним рішенням злуки зі всіма землями України.

І зрештою Закарпаття.

Карпатська Україна, — звідси поспішають добровольці до рядів української Армії, а всенародні збори в Хусті однодушно голосяться до з'єднання в єдиній всеукраїнській державі.

Від листопада до 22 січня 1919 року — славний шлях змагань всеукраїнства і державности, коли мрія — дійсністю стала.

Та в тяжкій, нещадній борні у завзятому змаганні зломлено волю народу українського.

Був це час, про який так сказав поет:

„... весь світ повстав на нас,
Не дав загоїть навіть рани,
І хоч наш дух тоді не згас,
Та ніс уже лихий нам час,
Нову неволю і кайдани.

Устав і знов упав наш Львів,
Над ним навис туман кривавий,
Покрив собою і бойців,
Вкраїни рідної синів,
Що впали там—на полі слави..."

(С. Черкасенко)

Темна ніч нависла і повила всі землі українські.

Закуто в кайдани народ український.

І ворог відвічний справляє кривавий бенкет перемоги під гаслом крилатим:

„нє било, нєт і бить нє может".

Та даремні ворожі змагання. В мільйонах грудей — всіх тих, — що в кайданах, що в лісі, на далекій Колимі чи в Сибіру, що в цілому світі розсіяні сущі, — горить і палає:

— Рідний краю, моя батьківщино!

В годину тяжку, неймовірну — ми всі одностайно: думкою, працею, чином стоїмо і складаємо щиро присягу навколо прапору з незабутнім для нас заповітом — словами Олеся:

„І жити і вмерти з Тобою"

і думками Хвильового:

„— Не Москва, лише Київ!"

Всі одностайно. І даремні ворожі зусилля цю одностайність розбити, зломити.

Нехай ми з різних земель українських,

Нехай ми віками роз'єднані були,

Нехай кожний з нас із пітьми вікової неволі виніс чимало того, що ще, здається, різнить нас між собою, — та скуті ми всі думкою одною, одним почуттям, одною святою метою.

Даремні змагання ворога-ката посіяти зерно незгоди між нас з метою ще дужче зміцнити новітню неволю. Даремні!

Наша відповідь йому єдина: вона непохитна, вона однодушна:

„Ми були, ми є, ми будемо."

Ол. Бабій

МИ ЩЕ ЖИВІ!

Як довго в нас хоч промінь ясний віри
Мигтить в душі, не гасне в пітьмі чорній,
То хоч наш біль не знає меж ні міри,
Ми ще живі і ми ще непоборні.

Бо тільки той поборений на віки,
Хто сам собі сказав: „Я вже не встану",
А хто ще прагне йти на прю велику,
Той загоїть найтяжчу люту рану.

Ми лиш на мить втомилися журбою,
Та ще живе в нас віра і надія.
Тому наш прапор ще буде горою,
І ще нам зоря слави заяснїє!

Іван Кедрин

Всеукраїнське Свято

(У Листопадові роковини)

Велика є українська земля і тому різні її частини зазнали впродовж століть різної історичної долі. Як обведена Україна довкола муром сусідів, так зазнавали її землі панування тих сусідів в різні часи, на різних просторах. Але треба вважати чудом тугости українського народу, який затрачував уже свою назву, затратив колишню провідну верству, засмітив собі сусідськими -ізмами мову, світлими умами піддержував чужинецькі культури й поволі сам цими культурами нахапувався та переймався, проте таки — після сторіч неволі — на різних землях тієї самої великої української землі схоплювався до волі і збройними зривами проявляв свій гін до волі! Ми, українці, залюбки підкреслюємо наші історичні невдачі та в пошукуванні винуватців доходимо до самобичування. Чому ж не підкреслювати перед собою і перед усім чужинецьким світом небуденне явище у всесвітній історії, як то кілька, чужинецькими кордонами відділених від себе українських областей, кожна на власну руку, без взаємного порозуміння і піддержки від закордонних земляків, пробувала реалізувати свою державність — під тими самими всенаціональними гаслами і тими самими прапорами!

У 1917 році, користаючи з вибуху російської революції, почався наддніпрянський здвиг, який довів вже 22 січня 1918 року до IV Універсалу. 1 листопада 1918 року, користаючи з розвалу Австро-Угорщини, реалізували галицькі українці ранішу вже постанову Української Національної Ради про західно-українську державність. 8 жовтня 1938 року, користаючи із розпаду Чехословаччини, метнулись організувати власну державність закарпатські українці. Але завжди це ділось під синьо-жовтими прапорами, завжди з іменем України на устах, завжди як етап до об'єднаної України, з вірою у здійснення не тільки державницьких, але й соборницьких ідей. І тому всі згадані дати не перейшли в історії окремих областей України, а в загальну історію України, тісно взаємно пов'язані ниткою тієї самої ідеї і тієї самої української крови, яка в обороні тієї ідеї пролилась на вулицях Києва, Львова й Ужгороду.

Тому 1 Листопад таксамо не є св'ятом галичан, як 22 січня 1918 року не є святом наддніпрянців, ані 8 жовтня 1938 року святом закарпатських українців. Це свята всеукраїнські, однаково дорогі кожному українцеві, без уваги на своє обласне походження. Коли ж до цього часу у назверхньому святкуванні замало підкреслюється всеукраїнський характер цих свят, а забагато їх обласне значення, то це діється недобре. Очевидно, безпосередні учасники тих зривів чисто психологічно найбільше линуть туди своїми споминами і перші прикладають рук до відсвятковування роковин. Проте українське соборницьке відчування і думання повинно більш яскраво проявлятись у підході до влаштовування таких роковин: щоб не було враження, що галичани є гістьми на Академії у часть події, яка сталась у Києві, наддніпрянці з куртуазії відвідують Академії у честь дня, коли над Львовом маяв український прапор, а господарями Академій у честь Ужгороду, як столиці Карпатської України, є знову тамошні уроженці. Тому, що це всеукраїнські свята, то не тільки учасниками, але й організаторами та виконавцями програм повинні бути українці з усіх частин великої української землі, бо вони були і є зв'язані не тільки почуваннями, а спільною долею: від виграх чи програх у будь-котрому з цих зривів рішалася також доля всіх інших частин України.

Особливо ж Листопадовий зрив не є святом лише галичан і має такі соборницькі питоменності, як рідко котра всеукраїнська подія. Відірвана від східно-українського масиву вже в половині 14 сторіччя — українська Галичина відродилась і розвивалась у найтіснішому духовому зв'язку з Наддніпрянщиною. Не будь „Енеїди" Котляревського та всієї полтавської і харківської школи письменників, не було б і „Русалки Дністрової" Шашке-

(Докінчення на стор. 5)

Михайло Мінчак, Поручник УСС.

СПОГАДИ ПРО ЛИСТОПАДОВІ ДНІ

В літі 1918 року я вернувся з московської неволі, де перебув цілий рік. Оправдавшись перед австрійською старшинською комісією, що мала завдання розглядати докладно умови, серед яких даний старшина попав у неволю та досліднти, як він вів себе в неволі, — я вернувся до Коша УСС (Українських Січових Стрільців). Кіш УСС був тоді в Наддніпрянській Україні, на Херсонщині, в двох селах коло міста Єлисавету. В одному з них кватирували окремо ті старшини і стрільці, що вернулися того літа з московської неволі, бо було нас багато, цілий курінь, себто чотири сотні.

Незабаром дістав я відпустку і поїхав до дому. Вертався до Коша вже не на Херсонщину, лиш на Буковину, бо туди перенесли тимчасом усіх У. С. С-ів.

Там застав нас Листопадовий переворот. Наш курінь дістав наказ із Черновець, з команди УСС-ів — їхати під Львів, умундурувавшися по дорозі у великих одягових складах у містечку Снятині — досі австрійських, а тепер наших. Я був командантом одної з сотень.

Зі стації у Вижниці виїхав наш курінь „поворотців" — так названо тих УСС-ів, що вернулися з московської неволі — у напрямі Снятина. Машиністові-чужинцеві годі було довіряти, що він буде льояльний супроти української влади, що по дорозі не втече, або не попсує машини. Тому коло нього на машині їхали ми оба з бунчужним Штайнером. На граничній з Галичиною буковинській стації Неполоківцях пересів курінь з льокального поїзду в поїзд головної лінії і поїхав до сусіднього Снятина, на галицький бік. Одягові склади були таки на стації.

Підчас мундурування одержали ми вістку, що з Наддніпрянщини їде на Снятин цілий полк мадярського війська, який вертається до дому сильно узброєний і з великим майном. Ми повинні були розброїти його.

Ми уставили скоростріл на водній вежі та скермували його на той тор, куди мусів їхати поїзд. Телефоном повідомили ми всі дальші стації, включно зі Станиславовом, що їдуть узброєні мадяри, щоб там обеззброїли їх докладно, якщо нам це вдалось би лиш частинно, або й зовсім ні.

Був вечір. Поїзд тихцем, крадькома приїхав на стацію і не хотів задержатися, хоч ми гукали й давали знаки машиністові. Аж низка куль зі скорострілу на тор, перед машину, змусила його станути. З возів вискочили старшини і почали переговорювати з нами. Ми жадали безумовно здати зброю. Якщо відмовляться, грозили ми їм готовою до стрілу батерією важких гавбиць, якої ми тут не мали, і скорострілами, хоч був у нас лиш один, той, що приневолив їхній поїзд станути.

Мадярські старшини були доволі неуступчиві, а вояки зовсім не мали охоти здавати зброї, навіть після наказу їхніх старшин. Ці промовляли до них, переконували, що опір не має цілі, бо ми можемо їх у вагонах винищити! та й вони самі бачили, що в нас є доволі стрільців, дісциплінованих, рішучих і добре узброєних ручними ґранатами. Приходилося в декількох випадках просто видирати від мадярів зброю. Зложили її врешті під умовою, що їх майна не будемо торкати. Ми додержали умови. Одначе опісля відібрано від них частину майна в Коломиї, а решту в Станиславові. Не довезли до Мадярщини українського добра.

Коли по цій пригоді наш курінь докінчив мундурування й опісля святочно присягнув на вірність Українській Державі, вирушив у дальшу дорогу під Львів. Без пригод приїхав до Старого Села, кілька стацій перед Львовом. Тут довідались ми про вуличні бої, що ведуться у Львові, у яких уже приймали участь коло десять сотень Леґіону УСС і Вишколу.

Вечером вирушили ми пішком до Львова. Лісовими дорогами, опісля бічними вуличками, прийшли ми пізно в ночі на вулицю Куркову, до касарень. Стрільці розмістилися по кімнатах, удержаних у чистоті та порядку, а обоз на подвірю. Там стояв він аж до дня відвороту.

Тількищо ми приготовилися лягати спати, доручено мені наказ проконтролювати зі сотнею одну вулицю, бо там із камяниць поляки стріляють. Для такої контролі вулиці треба зрівноважених, рішучих і тактовних людей, щоб не робити кривди невинним і найти винуватців. Узялись ми переглядати показані нам кам'яниці. Цей перегляд тривав аж до ранку. Підозрілих, на яких були свідчення, що вони стріляли, відставлено до команди.

Коли ранком моя сотня вернулася до казарми, зараз повели весь курінь до арсеналу, де стрільці дістали подостатком набоїв. Опісля одержав я наказ обсадити моєю сотнею школу Чацького, на Янівському передмістю. Куди вислано інші сотні, не знаю. Мав я також завдання наладити й удержувати звязок на право, з невеликим нашим відділом, і на ліво зі становищем „Поліція". Це становище при вул. Казимірівській тому дістало таку назву, бо там наші вояки примістилися в будинку, де за Австрії була велика поліційна станиця.

Львів був перетятий боєвою лінією. Здовж неї безупину коскотіли скоростріли і крісова пальба, зокрема на право від нас, на Підзамчу і Замарстинові.

Я обсадив обабіч школи Чацького вулицю на якого пів кільометра. До Янівської вулиці ми не сягали. Фронтом були ми зверненені проти Гицлівської гори, яку держали поляки. Їхній наступ на місто мали ми перші стримувати. Щоб держати цей відтинок міцно в руках, мусів я також обсадити поперечні вулички й перехрестя. Не було ким зміняти вартових. Стрільців мав я стільки, що вистало лиш на обсаду. На кожній стійці стояли, зогляду на небезпеку, по два стрільці зі скринею стрілива. Один відпочивав, а другий вартував і стріляв у потребі. Опісля той, що відпочивав, зміняв його. Інакшої зміни не мож було зробити. Це тривало низку днів, без огляду на химерну осінню погоду і холод.

Виявилося, що нашій сотні треба доповнення, якого ми попросили в Команді УСС. Ми дістали 15 людей. Не багато це було, але вже було ким зміняти вартових, бодай ступнево.

Два рази робив я зі сотнею наступ на вулицю, що йде попри високий мур Янівського цвинтаря. Важко було заняти її, бо з камяниць при тій вулиці ввесь час обстрілювали нас. Польські скоростріли з Гицлівської гори не могли нам у наступі шкодити, бо будівлі захищали нас. Одначе вулиці ми таки не здобули. Добре замасковані ворожі скоростріли загородили нам дорогу, а з ближчих і дальших камяниць жваво і цільно нас обстрілювали.

(Докінчення на ст. 5)

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ ТАРАС ЧУПРИНКА – РОМАН ШУХЕВИЧ

ГОЛОВНИЙ КОМАНДАНТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ, ГОЛОВА ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ УГВР, СЕКРЕТАР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ УГВР, ГОЛОВА ПРОВОДУ ОУН НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ТА ПРОВІДНИК УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ПОЛЯГ СМЕРТЮ ГЕРОЯ В БОЮ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ ПРОТИ МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ОКУПАНТА В ДНІ 5. БЕРЕЗНЯ 1950 РОКУ.

Мирослав Прокоп

Над відкритою могилою

Оце вже три рази за останнє чвертьріччя зложив український нарід у своїй визвольній боротьбі за державну незалежність найбільші жертви в особах трьох своїх найвизначніших синів, що у трьох останніх десятиріччях стали не тільки невмірущими символами прагнення українського народу до свободи, але також фактичними керівниками його визвольної боротьби. Від памятного, трагічного для нас усіх травневого дня 1926 року і неменш трагічного травню 1938 року, коли ворог виміряв свої підступні удари в Симона Петлюру і Євгена Коновальця, ми оце втретє переживаємо момент, коли на вістку про результат бою в Білогорщі в Західній Україні в дні 5. березня ц.р., увесь український нарід по тому і цьому боці залізної заслони відчув, що в тому бою не стало того, хто в сучасній, жахливій для всього нашого народу ситуації, піднявся понад верщини і довгими роками впевнено вів свій нарід на важкому шляху до волі. В глибокому потрясенні ми відчули, що в боротьбі за волю України впала цим разом людина, яка силою своєї індивідуальности, свойого глибокого патріотизму і відваги нести на собі тягар відповідальности за долю народу, здобула для себе позицію не тільки фактичного керівника української повстанської і підпольної боротьби на рідних землях, але й незаперечного авторитету, що стояв високо понад усе, що тепер в українському світі існує, авторитету, якого сама присутність є так дуже важливим фактором в житті кожного поневоленого народу. Життя і дії цієї людини в умовах визвольної боротьби в Україні, її голос, що час до часу передіставався поза землі, напоювали всіх нас, що опинилися поза межами України вірою, що Україна жива і бореться, що нарід зброї не складе і що догідний зовнішній момент застане його в поготівлі. І хоч сьогодні, коли не стало вже генерала Чупринки між живими, ми знаємо, що боротьба народу не припинилася, це в нічому не поменшує тієї великої втрати, що її понесла Україна. Тільки велика живучість українського генія і незламне прагнення українського народу до волі, кажуть нам вірити, що так само як вбивство Симона Петлюри і Євгена Коновальця не вдалося ворогові бити української визвольної ідеї, так само смерть Тараса Чупринки не тільки не послабить нашої визвольної боротьби, але що кров пролята в Парижі, Ротердамі й Білогорщі творитиме почву, на якій, мов молодняк біля стятих дубів, родитисьме нова боротьба і нові її керівники.

Сьогодні ще неможливо дати всецілої оцінки тієї величезної ролі, що її прийшлось відограти Тарасові Чупринці у визвольній боротьбі і житті українського народу останнього чвертьсторіччя, а в першу чергу в останніх семи роках, коли довіру кадрів визвольного руху та всього народу винесло його на найвищі пости в боротьбі України проти російського большевизму. Генерал Чупринка не мав щастя дожити тих великих революційних потрясень і пригожих зовнішніх умов типу того, що прийшло в Україні в 1917-их роках, коли революційна хвиля піднімала на свої греблі провідні постаті українського народу і відкривала перед ними величезні можливості дій. Тарас Чупринка належав до тієї генерації, яка дійшовши до політичної свідомости безпосередньо по упадку Української Народної Республіки, з усім завзяттям молодечого героїзму, поставила себе на службу визвольній справі. Перед ним, як перед його сучасниками відкривався довгий і важкий шлях підпольної боротьби, що в силу зовнішних умов, стала єдиною успішною формою наших змагань до державної незалежности. Власне у цій виснажуючій людину, часто наче б то зовсім безперспективній боротьбі, в умовах, коли нашому народові прийшлось змірятись з двома в свій час найгрізнішими тоталітарними імперіялізмами, що змагали до знищення України, в боротьбі, в якій прийшлось гинути тисячам і в якій ламались не тільки слабі, — виростала і кристалізувалась непересічна індивідуальність Тараса Чупринки. У тій боротьбі він став великим.

І тому не було випадковим, що якраз в умовах найважчого тиску двох займанців України в періоді минулої війни та напередодні поворотної большевицької окупації українських земель, провід політичної і збройної боротьби опинився якраз в руках генерала Чупринки. Це ж бо він був цією виростаючою далеко понад своє оточення індивідуальністю, яка мала в собі не тільки полум'яний патріотизм та беззастережне віддання визвольній справі — прикмети так дуже характеристичні для людей його середовища і його генерації — але також глибокий змисл політичного реалізму, получений з принциповістю революціонера, здібність передбачати і плянувати боротьбу на довгі роки, незалежно від зовнішніх конюнктур, ставити перед народом правильні цілі боротьби і вести його шляхами, що запевняють найлегше їх досягнення — отже прикмети якими обдаровані єдино справжні державні мужі. Тому зрозумілим було, що власне він станув в команді Української Повстанської Армії і що він, як Голова Генерального Секретаріяту УГВР, зосередив в своїх руках також політичне керівництво визвольною боротьбою. Наділений народом таким великим довірям, він себе виправдав. Про це говорять його діла. Те, що сьогодні, по шости роках безперервних большевицьких намагань знищити визвольну боротьбу українського народу, ми можемо говорити про УПА і революційне підпілля в Україні, як про існуючі сили, це безсумнівний доказ того, що збройна і політична боротьба в Україні проходить під добрим

(Докінчення на ст. 4-ій)

ПІСНЯ УПА

Ну і що ж як умерти прийдеться,
У похідній шинелі в житах?
Ми у вічі сміємося смерті,
А вмирати прийдеться лиш раз!

Ну і що ж, що хтось буде ридати,
На воротах даремно ждучи?
Будуть нам маршові співати —
До атаки гранати рвучись!

Наша сотня ударна, залізна,
Наша сотня в боях багатир,
Нас Тризуба веде знам'я грізне
І завзятий наш Друг-Командир!

За потоптану честь України,
За поганьблену Волю святу,
Ми ідем, щоб підняти з руїни —
Українську Державу нову!

ГЕНЕРАЛ ТАРАС ЧУПРИНКА—РОМАН ШУХЕВИЧ

Фото, одержане з архіву УГВР, було зроблене в повстанській квартирі в Україні в 1943-тьому році, після перебрання ген. Чупринкою головного командування УПА.

ДАТА 5. березня 1950 р. — дата смерти на полі слави ген. хор. УПА Тараса Чупринки — Романа Шухевича, Голови Генерального Секретаріяту УГВР, Головного Командира УПА й Голови Проводу ОУН на Українських Землях, — входить в історію України й визвольних змагань українського народу за Українську Самостійну, Соборну Державу на рівні всіх світлих, хоч заразом так болючих дат нашої історії. Постать сл. п. Генерала в історії наших визвольних змаганнь не скоро буде вповні висвітлена й минуть, може, й довгі роки, щоб можна було зібрати й подати всі факти з Його життя, Його чину й Його смерти. Та ввесь український нарід в Україні й поза її межами в найглибшому болі й найбільшій пошані віддав й віддає сьогодні глибокий поклін Його Тіням, віддає поклін Генералові, що збройною рукою на протязі так коротких історично років, але якже важких і довгих в боротьбі з ворогом не тільки українського народу, але сьогодні вже цілого людства, вписав в історію України чергові сторінки її змагань з віковічним ворогом, Москвою.

Генерал Чупринка-Шухевич керував боротьбою українського народу за волю в роки може найбільшого його лихоліття. Зброєю й словом будував українську державу, продовжав боротьбу, що нею на протязі довгих віків історії України керували Його попередники. Одним із них судилось згинути в тюрмах далеких Соловок чи Сибіру, на вигнанні чи з болю за втраченою державою або з підступних рук ворога. Генералові судилась доля впасти зі зброєю в руках в безпосередній боротьбі з ворогом.

Український нарід святкує в більшості в своїй історії дні національної жалоби, дні смерти своїх Героїв, бо судилось українському народові стояти на грані двох світів й його шлях до волі найтяжчий зі всіх народів. Та ці Дні, хоч як болючі, єднають український нарід в боротьбі й наближають день остаточної перемоги.

Ген. хор. Чупринка - Шухевич не живе. Та завівся ворог, коли думав, що з Його смертю зліквідує збройний й політичний визвольний рух українського народу. Ні. Боротьба триває ще з більшою натугою й триватиме до кінцевої перемоги.

І коли не судилась доля Генералові довести боротьбу до побідних днів, то залишив Він ідею, залишив програму, залишив Українську Повстанську Армію, що нею безперервно керував сім важких років проти російсько-большевицького окупанта України й нечуваного вандалізму його поліційної системи й адміністрації.

Ворог промовчав смерть Генерала. Це мабуть вперше в історії боротьби України з Москвою й її сьогоднішніми наслідками ворог промовчав смерть, яку задав. Чому ж ворог мовчить? Чи свідомий вже сили визвольної боротьби українського народу та своєї слабости?

Чи свідомий вже, що Ідея, політична програма та концепція визвольної боротьби українського народу безпосередньо й неминучо загрожують вже цілій системі російського імперіялізму в її сучасних большевицьких формах т. зв. СССР?

Чи свідомий, що смерть Генерала стала стимулом до ще ширшої боротьби, що вона єднає ввесь український нарід?

Чи боїться ворог смертю Генерала потвердити факт, що внутрі СССР, того „радісного життя народів", йде визвольна боротьба тих же народів на смерть і життя від початку існування большевицької системи й що від закінчення 2-гої світової війни та т. зв. миру в неподоланій Україні стоїть фронт боротьби двох світів, що наближаються сьогодні до остаточного зудару?

Ворог мовчить.

Генерале, Сім років Ти керував визвольною боротьбою в Україні й поза її межами. Сім довгих років ворог — ворог всього людства — віддавав всі свої сили, маючи в розпорядимости всі засоби найновішої техніки, кидав найкращих й найжорстокіших своїх сатрапів в погоні за Твоїм життям. Скільки разів Ти виходив за ці роки побідно з боїв, засідок, провокацій?! А кожної мінути на протязі тих років ворог шукав Твоєї смерти. Скільки разів Твої вояки, добровольці легендарної УПА, й безіменні українські патріоти та члени революційного підпілля заслонювали своїми грудьми й своєю смертю Твоє життя!

— Так згинув Командир УПА Твойого охоронного відділу сл. п. Назар, що окружений ворогом подав себе за Тебе й окликом в бою: „нище майора не піддамся" змусив виступити майора військ МВД вперед, щоб перед своєю геройською смертю покарати смертю ворога.

— Ти не уступив з поля бою й тоді, коли агентам військ МГБ вдалося дістати живою одну з Твоїх зв'язкових й змусити її працювати для них. І Ти, Генерале, діждався того, що по двох роках її побуту в МГБ, вона зголосилася сама до першого відділу УПА, на якого натрапила в дорозі, на добровільний суд.

— Ти не уступив з поля бою й тоді, коли Твої друзі не могли довше скривати перед Тобою трагедії Твоїх найблищих, Батьків, Дружини, сина Юрчика й дочки Марійки. Ти не зміг з ними попрощатися, коли йшли вони на смерть, до тюрми чи на „виховання" в большевицькому домі безпритульних.

— Ти не залишив поля бою й тоді, коли Твоє серце з перевтоми, виснаження й болю за впавших відмовляло битися, коли найменший порух нервів грозив Тобі смертю.

— Ні, Ти, Генерале, остав в Україні й зложив своє так коротке життя згідно з Твоїми словами, коли — якже давно вже—прощав тих, що їх висилав за кордони України. Бо на запит тоді, чи думаєш рівнож опісля вийти з України, Ти відповів: Ніколи! Остану й остатнемо з народом. А коли прийдеться впасти, хай наші кости остануть в українській землі.

5. березня 1950 року Ти звів останній свій бій з ворогом на світанку нових світових подій, а може рівнож на світанку Волі українського народу. Сім довгих років боротьби доля берегла Тебе, але й чуда мають свої межі.

Український нарід не знає чи й де є Твоя могила, але пам'ять про Тебе житиме вічно в серцях народу.

Під Твоїм командуванням сім років вела боротьбу УПА, а 5 років в періоді т. зв. світового миру.

Твоя Армія проломила залізну заслону, якої досі не проломив ще ніхто інший.

Без жадної зовнішньої допомоги Ти, Генерале, не тільки не скапітулював перед ворогом, але доказав світові правильність боротьби з російським большевизмом та успішність тієї боротьби.

І світ сьогодні вже визнав цю Правду, хоч не визнав ще формально визвольної боротьби українського народу, що внутрі СССР йде в авангарді боротьби двох світів.

В Твойому Наказі, безсмертний Генерале, до бійців і командирів УПА в липні 1946-го року Ти писав: „Я гордий з того, що мені довелося очолювати ту славну Армію Героїв, якій рівної не знає історія України..."

Український нарід, без огляду на його приналежність до одних чи других політичних угрупувань чи середовищ, гордий Тобою, Генерале.

Вічна пам'ять і вічна слава Тобі за Твої безсмертні діла.

Генерале! Ти був творцем законів УПА. Ти видав наказ заборони керівним членам визвольного руху жити разом в умовинах сучасної визвольної боротьби, щоб ворог не задав рівночасно більших жертв. Ти розмістив свій Головний Військовий Штаб УПА по всій Україні й за ці роки Твойого Головування й Командування проміряв її вздовж і вшир, часто невідомий більшості членам й учасникам визвольної боротьби. Ти залишив їх у смутку але живих й вони продовжують Твої діла.

Вічна пам'ять в народі й вічна слава Тобі, Генерале, за Твої безсмертні діла!

А новому Головному Командирові УПА, Твойому наслідникові, полк. Василеві Ковалеві, хай вільно нам буде висловити спільні гарячі побажання повних успіхів й вояцького щастя на цьому так важкому й відповідальному пості, щоб допровадив українську визвольну боротьбу та УПА до кінцевої перемоги над ворогом.

Микола Лебедь.

1. листопада 1950 р.

Омелян Логуш

Командир Чупринка на Конференції Поневолених Народів

(Уривки із спогадів)

Генерал Чупринка не був ніколи прихильником ані російського погляду на армію, як на механічний інструмент в руках імперіялістичної державної кліки, ані не був він прихильником німецької мілітаристичної доктрини, в розумінні якої гіпертрофована армія — це вершок політичного розуму і сили народу, та надхненник а часто і реалізатор державної політики у відношенні до власного народу, і до зовнішного світу.

Будучи і революційним політичним діячем, і природою обдарованим та висококваліфікованим старшиною, він розумів, як не можна краще, питому вагу і мілітарного і політичного факторів у визвольній боротьбі народу. Не попадаючи в ніяку крайність, він шукав в кожній ситуації зрівноваженого поєднання військового й політичного елементів. В ці часи виняткового підйому та зросту і політичних, і військових сил в Україні він не йшов за ніякими крайностями.

Він не був скептиком серед екзальтованих і політиків і військовиків. Для кожної, навіть найбільше логічно побудованої політичної чи військової концепції, він завжди шукав реального грунту, щоб знайти межу між теорією і практикою, між уявленням і вірою та конкретною дійсністю.

„В це ми віримо і можемо вірити, а це ми можемо і повинні здійснити".

В Листопаді 1943 року на південній Волині відбулися виняткові зустрічі й наради. З Полісся приїхали на інспекційну поїздку Південної Військової Округи — командир Північної Групи УПА — Данило Клячківський-Клим Савур, комендант запілля — Ростислав Волошин-Павленко, шеф політичного відділу в штабі Північної Групи — Яків Бусел-Галина, та редактор офіційного органу „За Самостійну Україну" — Иосип Позичанюк.

В той же самий час з'явилися в цьому районі — шеф Генерального штабу УПА — Данило Грицай-Перебийніс, повідомляючи, що за пару днів приїде і Головний Командир УПА — Тарас Чупринка.

Через два дні приїхав Головний Командир з невеликим, але дуже добірним охоронним відділом в силі — одного роя.

Охоронний відділ комплетував командир сам, підбираючи до нього вояків не на око, але перевірених в боях. Цінив у вояків відвагу і мужність. Одягнений в півцивільну скромну одежу, не виділявся Командир нічим від свого оточення. На кватирах і постоях напевно ніхто й не здогадувався, що гостить в своїй хаті в особі цього невідомого вояка-революціонера і бойовика, якого тверда рука ще далеко до війни карала найлютіших ворогів українського народу та що до тепер його волею і наказом йдуть в бої тисячі революційного війська на широких просторах — від Прип'яті до Карпат.

Але око ніким не розпізнаного Командира не поминуло нічого, що варто уваги. В чудесному настрої Командир ділився спостереженнями і враженнями з дороги, розказував живо і дотепно багато цікавих подробиць. Хвалив високу політичну свідомість, жертвенність і дисципліну волинського селянства, з великим признанням говорив про окремі волинські, повстанські частини, що їх мав нагоду зустрічати по дорозі. В його живій пам'яті не тільки збереглися назви сіл, місцевостей, псевда старшин й організаторів районів, але й зразу склалась правильна оцінка вперше зустрінутих окремих людей, старшин і військових частин. Нам, що були народжені на Волині, або довший час жили й працювали тут, було дуже мило ствердити, що Командир так швидко збагнув тутешні відносини і що ми можемо говорити про всі справи без зайвих вступних інформацій. Це „освоєння" Командира із новими обставинами відбулося не лише в сфері політичних, організаційних і військових проблем, але й побуті, що мав тут дещо своєрідний характер.

Волинські Листопадові наради мали дуже діловий і серйозний характер. Якраз перейшла була широким фронтом через Дніпро Червона Армія. Було ясно, що період німецької окупації закінчується і що в історії боротьби УПА відкривається новий розділ. Ніхто не робив собі ілюзій, що ця боротьба буде легкою. Але серед присутніх панував піднесений і дуже оптимістичний настрій.

Військові, організаційні і тактиці постанови, приняті тоді, мають для УПА історичне значення.

Але ця конференція приняла не менше важливі і політичні рішення. До таких належить між іншими постанова про скликання І-шої Конференції Поневолених Народів Східної Европи й Азії, що відбулася 21-22 листопада 1943 року за участю делегацій тринадцяти поневолених Москвою народів. Скликання цієї конференції домагалися настирливо представники революційного підпілля в Південній і Східній Україні, що працювали в

(Докінчення на ст. 4-ій)

Лонгін КОЗАР.

ГЕРОЯМ

Скривавлене серце і в тебе і в мене,
Мій орле, могутній герою.
Лише ти лежиш під кущем калиновим,
Я ж болі твої зі собою
Беру і стою задивившися в тебе,
Та бачу страшні твої муки,
Як ти, віддаючи останнє зітхання,
Стиснув на грудях свої руки...

—o—

Чи мчусь я лісами в холоднім вагоні,
Чи йду я в розстрільній по житі, —
Там всюди я бачу хрести дерев'яні,
Й могили барвінком покриті.
Лежать там герої, що згинули в бою
За наші святі ідеали,
Що кров'ю скропили тернисті дороги
Й, знесилені, в битвах упали...
Ви — лицарі чину, титани епохи,
Ви — наші святії скрижалі, —
Додайте нам гарту, скріпіть наші сили,
Щоб ми по дорозі не впали!

Микола Чубатий

Смерть командира УПА і ми

Життя погибшого Командира Української Повстанчої Армії — Тараса Чупринки (Романа Шухевича) заслуговує на те, щоби геройчну постать того великого українця сконфронтувати з його земляками-сучасниками, що теж як він хотять вільної України. Командир Чупринка-Шухевич це один із нашого середнього покоління, отже близький нам. Це постать, яку ми знали, виділи її, з нею розмовляли та її руку принагідно стискали. Звідси й покуса трактувати того українця як одного з нас та призабувати це, що особа Чупринки-Шухевича така ріжна від нас своєю величчю, що ми не навіть не в силі огорнути її своїми очима. Правдиву велич погибшого Командира УПА потрапить, можливо, накреслити майбутній історик української визвольної боротьби, що зможе поглянути на неї з широкої історичної перспективи.

Нині нам ще важко огорнути своїми думками той факт, що відійшов з рядів живих українців та перейшов до історії великий герой, рівного якому важко шукати поміж постатями всеї української історії, від часів напів мітичного Віщого Олега, через часи Святослава Завойовника, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, короля Данила, Богдана Хмельницького та других провідних українців по наші часи.

А може й нині життя Чупринки-Шухевича поставлене біля них всех виходить більше геройським, прямо гігантичним, зокрема, коли візьмемо під увагу цей факт, що Командир Чупринка-Шухевич жив, боровся та погиб серед такої безприкладно страшної дійсности та в боротьбі з таким диявольским противником України, яким є влада большевицького червоного Кремля, теж безприкладна своєю брутальністю не тільки в історії України, а навіть цілого людства.

Хто більше з них любив свою ідею від нього, хто більше жертвував для неї не тільки себе, але й свою родину, свої діти? Хто із героїв людства мав перед собою противника *більш безоглядного, більш* жорстокого та більш неморального, ніж його мав Комадир Чупринка-Шухевич в большевицькій владі. Практика тридцятилітнього кривавого володіння червоного Кремля вчила досі, що навіть найбільше досвідчені в революційній боротьбі російські революціонери заломлювалися перед совєтською владою, коли вона потрапила поставити свою чортячу брутальність, насилля над ними та над їх родинами проти їх завзяття. Вони признавалися до всякої нікчемности та лизали стопи кривавого Сталіна.

Ніяка конспірація, ніякий революційний спротив в Совєтах до часів комадира УПА не був в силі встоятися в системі фізичного та морального насилля большевизму довший час.

Командир Чупринка-Шухевич та натхнена ним геройчна Українська Повстанча Армія доказали, що й проти Кремля можна боротися, а навіть розхитувати ту тиранську владу, коли проти червоного брутального та до самої основи неморального Сталіна та кліки Політбюра стане герой та армія великої моральної сили, з релігійним запалом мучеників та хрестоносців.

Таким саме в найвищій формі був Командир Чупринка-Шухевич та його УПА. Сильний характер, безмежна любов до України, глибока віра в слушність української справи давали йому змогу нести такі жертви для святої справи його життя, що меншими від неї ставало все в його житті — фізичні і моральні терпіння його родини та його власна особа. Такий характер можливий тільки у людини глибоко релігійної, якою був Командир Чупринка-Шухевич та якою є УПА.

Та постать Командира Чупринки-Шухевича, як теж діла його геройчної УПА, якось настирливо насувають думку: якщо український нарід має таких героїв, то чому не має вже вільної України, чому український нарід все ще не на тріюмфальному возі вільної нації, але під колесами історичних подій? Де причина того неприродного стану?

Розбираючи українську дійсність приходиться ствердити, що в новочасній українській дійсності існує дивна розтіч. З одного боку героїзм до піднебесних реґіонів, з другого боку *життя щоденних з'їдачів хліба*, приземних плазунів або й часто життєвих спекулянтів на Україні та на українській справі. З одного боку найбільша жертвенність піднесена до авреолі мучеництва, з другого боку таке безмежне самолюбство та культ власної особи як мало в яких народів. В нашій українській дійсності останніх десяток років не бракувало більше героїв клясичної міри; Командир Чупринка є їх найкращим прикладом. Одначе, що з того, коли ці нечисленні герої в свойому леті до сонця опалюють собі крила при бадьжій поставі подавляючої більшости тих мільйонів, що себе називають українцями, а навіть тих соток українців, що себе називають провідними українцями.

Командир Чупринка-Шухевич вийшов з того молодого покоління, що зродилося та виховувалося вже на чині Першого Листопада, на чині Українських Січових Стрільців, на чині Чорткова, Базару та Крут. Ці події з історії України були їх молодечою легендою, яку вони перетравлювали духово по свому та переробляли по свому на форму українського революційного націоналізму. З того духа вийшли такі світлі постаті дітей української революції, як хлопців-селян Данилишина та Біласа. З того середовища вийшов та став його найкращим усоблениям Чупринка-Шухевич.

Другі народи не мають того типу героїв, що УПА та її погибший Командир. Але вони натомість мають більше патріотичні, більше жертвенні громадянства й тому вони вільні. Для других народів справа їх батьківщини — це велика справа, а в нас навпаки, загублюється різниця поміж великими справами та справами дрібними, поміж національно-патріотичним вчинком та національним пустим словом, поміж інтересами нації та інтересами власними.

Українська Повстанська Армія бореться, її Командир Чупринка-Шухевич згинув за визволення України. Аж у західну Європу, до американської окупації в Німеччині, він мусів висилати рейдуючі відділи, щоб там у світ демократії понести відомість про боротьбу українського народу. Ту саму справу пропагування визвольної боротьби України перед світом демократії веде Український Конґресовий Комітет в Америці. Забудьмо на хвилину про людей, пам'ятаймо про роботу УККомітету. Він видає на це саме англійські видання — „Український Квартальник", „Український Бюлетин" та другі; він тепер інтервенює постійно перед американськими властями у Вашинґтоні в інтересі тої самої справи, що за неї бореться УПА. Та яку допомогу дістає він від широких кол заможного українсько-американського громадянства? Стан Національного Датку, уживаного на ті цілі, стає грізним обвинуваченням американських українців.

Українська Повстанча Армія та її Командир бореться за збереження духа українського народу, щоб його не залила московщина, щоб його не зґангренував російський комунізм. За це саме бореться українська наука на вигнанні. Для цеї самої справи працює вже 77 літ Наукове Товариство ім. Шевченка, що створило того духа самостійної України. Нині воно на вигнанні і хоче показати того правдивого українського духа та зберегти його перед **світом західної** демократії. І знову болюче питання: яку воно має допомогу від того патріотичного українського громадянства? Який відгук американських українців на апель створити Дім Української Культури в Америці. Командир Чупринка-Шухевич та його геройчна Українська Повстанча Армія боряться і гинуть за Україну, а український загал поза Совєтами пріє і важко працює, кожен, щоб собі догодити, щоб свої особи прославити на всі часи. Ще ніколи, як тепер серед українського громадянства за океаном не було такої повені торжественних обходів, ювилеїв, помників, а навіть запокійливих богослужень, які нібито правляться за померших заслужених українців, а на ділі за себе та за свої партійні групи, щоб пригадати себе та свої дійсні чи уроєні заслуги для України та продати їх на людній громадській торговиці з баришем.

А мимо того всі вичувають, і ці патріоти на ділі та ці на словах, що УПА та її погибший Командир — це великі постаті, що це граничні стовпи української історії. Тому кожен рад би якось до них причепитися, навіть ці, що їх донедавна заперечували та їх духа зневажали. Коли Україна має бути вільною, коли у ці переломові часи український нарід знов не має з-під одної чужої колесниці дістатися під колеса воза нового тріюмфуючого **ворога України**, то смерть Командира Чупринки-Шухевича повинна стати спонукою до генерального обрахунку національного сумління всіх без винятку українців поза межами Совєтів та до твердої постанови жертвою власної амбіції, власного гроша очистити свої стопи, щоб стати гідними членами того народу, що видав Командира Чупринку-Шухевича та його УПА. Цього не осягається патріотичною фразою та самолюбством, але жертвою та глибоким почуттям відповідальности за співучасть в творенні нової української історії, що її остаточною карткою стане — Україна Вільною Нацією.

Л. Луців.

Ще один зі Стрілецької Музи

(Кілька слів про Льва Лепкого).

Роман Купчинський у своїй статті „**Стрілецька пісня**" (друк. в Календарі-Альманаху „Червоної Калини" на рік 1934) оповідає, як народилася знана стрілецька пісня „Гей там у Вільхівці":

„Після битви на Лисоні, — вересень 1916 р. — коли славний вояк і гарний хлопець та добрий побратим хорунжий Федь Черник дістався до московської неволі, виникла пісня „Гей там у Вільхівці". Мав я вже був давніше початок мелодії і слова, але ніяк не міг докінчити. Аж як розбитки полку збирались відходити до коша, жаль за добрим товаришем, що десь манджав тепер у неволі, додав спонуки Левкові Лепкому і він з місця виграв кінець пісні на скрипці".

Ми навели повищий уривок, бо з нього найкраще бачимо ролю Льва Лепкого, яку він, отой загально знаний між стрільцями „Льоньо", відограв між музами на Стрілецькому Парнасі. Вже раніше існувала „Пресова Кватира" при Команді Українських Січових Стрільців, а при ній діяла і так звана „Мистецька Горстка" (первісно вона звалася Артистичною Горсткою"), — та найбільше оживилася праця в ній аж пізнім літом 1915 року, коли до стрілецької братії долучився Лев Лепкий. Українські Січові Стрільці стояли тоді над річкою Стрипою, де майже цілий рік стояв фронт у так званій позиційній боротьбі і стрілецька муза могла часто вішати кріс на стіну в землянці та словом, мелодією, фарбою і олівцем утривалювати стрілецьку славу для майбутніх поколінь.

Лев Лепкий — член знаної талановитої родини Лепких. Його батько, Сильвестер, писав під псевдонімом Марка Мурави, його брат, Богдан, знаний поет і прозаїк. І Лев почав писати поезії ще на шкільній лавці бережанської гімназії, в якій панувала високомистецька атмосфера, як про це з таким захватом писав Богдан Лепкий у своїх спогадах про Бережани. І хоч його поезії і друкувала „Буковина" — та автор їх захоплювався „іншою романтикою". Його цікавило народження січового й сокільського руху в українському народі. А отаманом Повітової Січі в Бережанах був тоді ніхто інший, тільки знаний письменник, Андрій Чайковський. Лев Лепкий помагає при влаштовуванні січових святкових здвигів, цікавиться січовим впорядом та українським військовим одностроєм. В ділянці українського військового однострою він був пізніше єдиним фахівцем і проєктував однострої для УСС а пізніше і для УГА.

„Льоньо" був січовим стрільцем ще перед 1914 роком, він працював разом з Дашкевичем, Чмолою, Індишевським і Гутковським. В Бориславі вдалося Лепкому зорганізувати найкращу сотню **Січових Стрільців**, що мала не тільки окремі гарні стрілецькі однострої, але також і найкращі кріси системи „Кропачка" на 10 набоїв. Цей відділ Січових Стрільців під командою Гриця Коссака, пізнішого команданта УСС, і сотника Гутковського, очолював величавий маніфестаційний похід українців по вулицях Львова в дні Січово-Сокільського Здвигу в червні 1914 року.

Як побачимо далі, ту дуже різнородні ділянки праці Льва Лепкого. Та гадаємо, що не помилимося, коли скажемо, що його ім'я найдовше згадуватиметься, як творця січових пісень, бо всі інші роди його праці належали до таких гатунків, що про них ширша громада майже нічого не знає, і вони скоро забуваються.

До складених Львом Лепким січових пісень належать такі композиції:

1) „Коби скорше з гір Карпатів з'їхати вдолину"; 2) „Гей там у Вільхівці" (на спілку з Романом Купчинським); 3) „Бо війна війною"; 4) „Най живе вільний комтур наш"; 5) „Колись дівчино мила"; 6) „Казав мені курт на сповіді"; 7) „Від Сяну аж до гір Кавказу"; 8) „Ми йдем вперід, над нами сонце сяє"; 9) „Ой видно село, широкеє село під горою" і 10) „Журавлі".

Здається, що не треба окремо й підкреслювати, що найбільшу славу здобули собі дві останні пісні. Вони сталися вже немов народними піснями і знані по всій українській території, і пісню „Ой видно село" співають навіть під Совєтами, замінюючи тільки „січових стрільців" — „**червоними стрільцями**".

Зі стрілецької трійці композиторів — Михайло Гайворонський, Роман Купчинський і Лев Лепкий — тільки один Гайворонський був вірний музичній музі і присвятив усе своє життя тільки музичній творчості. Про Купчинського писали ми недавно в „Свободі" (2. IX. 1950), а „Льоня" притягали до себе і інші музи вже й тоді, як він був душею стрілецької „Мистецької Горстки", а після війни він чомусь то покинув композиторську працю.

При Січових Стрільцях служили й такі знані наші маляри, як Курилас, Буцманюк і Іванець. Лев Лепкий співпрацював з ними, чи то при проектах різних баталістичних картин, чи при малюванні серії листівок з життя УСС — ілюстрацій до стрілецьких пісень. Він рівнож геральдично оформлював усякі стрілецькі відзнаки та військові значки.

А як скінчилася перша світова війна, Лев Лепкий головною ціллю свого життя уважав закріпити оту українську нову славу, що хоч на короткий час принесла була волю українському народові. Він працює як довголітній редактор видавництва „Червона Калина", що випустило багато цінних праць про наші визвольні змагання та зберегло їх перед знищенням — в окремих виданнях, або в „Літописі Червоної Калини". Крім того повних десять літ редагував гумористично-сатиричний журнал „Зиз", в якому співпрацювали такі ілюстратори, як Ковжун, Бутович і Козак. В „Зизі" містив Лепкий у подільським діялекті свого „Чесного дедю", що дуже подобался Василеві Стефаникові — воно, оте „Чесний дедю", це немов предтеча сьогоднішнього „Лисового" „Листа до пана посла Стаха Сльоніва".

Ще одній музі служив Лев Лепкий. Він був організатором першої української літературно-театральної сценки, що звалася „Співомовки". Цікава історія, як народилася ця сценка. В каварняній гутірці сказав редактор Федорців, що „ми не маємо міста, бо не даємо нічого місту" і вказав на потребу легкої літературно-мистецької сценки, яка жартами, дотепами, пісеньками та легкою музикою притягала б до себе міське населення, що тепер мусить ходити на подібні чужі імпрези та в той спосіб полонізується. Присутні музики-композитори заявили, що воно не піде, бо нема грошей, а єдиний наш „урбаніст" - поет сказав, що й мова наша ще не доросла до такої справи. Та Лев Лепкий взявся за те діло і писав скечі, куплети, пісні і романси, до яких музику складав відомий композитор і диригент, Туркевич, і „Співомовки" вдалися та тішилися повним успіхом у Львові і на провінції.

Над програмою „Співомовок" процював і Р. Купчинський. Вони обидва відважилися зорганізувати і другу подібну імпрезу, а саме „Вертеп наших днів", що в самому тільки Львові йшов аж десять разів.

Приїхавши до Америки, Лев Лепкий написав новий текст „Вертепу", пристосований до американського життя. Чули ми, що ще минулої зими все було готове, але й досі він йо-

(Докінчення на стор. 5)

Федір Дудко.

Польська точка над „і"

Не можу спокійно читати в українських часописах різних, завиваних у папірці резонів на маргінесі останнього виступу в Ню Йорку польського генерала Андерса. А чому ж би нам уже раз і назавжди не признати, що цей публичний виступ польського речника у світовій столиці демократії, де проголошено, як закон, основи людської свободи, де цих основ свято тримаються, поруч Статуї Свободи, як символу **недоторканости** людських прав, у часі корейського змагу, в якому на полі бою складають свої голови американські хлопці-герої за право чужого народу до вільного життя, — чому, кажемо, не замаркувати нам ясно й одверто, що цей гостинний виступ польської ендеції на американській землі був виступом не тільки повної нетолеранції супроти господаря — Америки, але й виявом загальної зовнішньої неприличности, політичної невихованости, грубіянства або таки й просто провокаційної зачіпки?

Це — зовнішня сторона справи. А внутрішня?

В часах, коли на могилах усіх світових імперій лежать грубові плити, а найбільша плита, під якою має знайти собі місце совєтсько-московська імперія, спішно виготовляється в доломатичних і мілітарних варстатах об'єднаного світу (ОН) — у цей час вилазить на арену, як п'яна муха на листопадове сонце, той малий польський імперіялізм. Чи час і чи місце тепер для нього? А може, за привабливим його прикладом, **повилазять** невдовзі на світ Божий іще менші імперіялізми: чеський, мадярський, румунський, може навіть циганський. Що за аномалія в сьогоднішній дійсності, що за анахронізм? І що за мегальоманія, бута на поламаних колесах? Та ж чим є сьогоднішня Польща, як не поставленою на коліна дитиною, якій збожеволіла нянька вириває язика з рота, зв'язала назад руки й яку припікає з усіх боків розпеченим залізом! Коли це обурює Андерса і коли це болить йому, то чому він не подумає на хвилинку, що так само мусить боліти (і віками боліло) Україні, Литві й Білорусі? А коли він має чисто готентотське відчуття моралі, мовляв, мене болить, коли мене печуть, але зовсім не болить, коли я печу, то чого тоді варта вся ідеологія таких проводирів і непрошених героїв, яких має стидатися чесна, християнська, моральна Польща? Чим ліпший генерал Андерс від першого з ряду вчорашнього Рідза-Сьміглого або хоч би творця Беризи Картузької Ґрабського?

Коли б я був карикатуристом, я нарисував би величну постать Statue of Liberty, що, наступивши ногою на меч і нагайку, прикриває своїми пеленами, як матір малих дітей, корейців, лотишів, естонців, українців, поляків, литовців, кавказців, негрів, а збоку мізерну, шолудиву фігурку бундючного генерала в кунтуші, що, заклавши з пихою ногу за ногу, вимахує у повітрі шабелькою з тектури. Справді, чи не є сьогодні просто смішна в тверезих очах світу дитяча бута польського імперіялізму? А поруч із тим чи є щось ліпше в теперішньому часі для вибору польського малого (меншого, як Корея) народу, витеребленого спочатку Гітлером, а тепер докінченого Советами, як шукати почесного місця в братерській сім'ї звільнених від усякої напасти европейських народів — чи буде це братерство виглядати, як сполучені европейські штати, чи федерація народів, чи врешті союз великих і малих держав?!

Стара польська приповідка каже: мондри поляк по шкодзє. Можливо, що це є правдою в індивідуальному житті польського громадянина. Але в житті збірному, в житті політичному, в справах соціяльно-державних концепцій, ніколи ця приповідка — ні в історії, ні тепер — себе не виправдувала. А шкода. Тому шкода, що, не зважаючи на всі історичні кривди, що їх зазнав український народ від Польщі, ми все ж таки зовсім об'єктивно дивимося на поляків, як на етнічно і мовно дуже близький нам, братерський народ.

Ми не дивуємося генералові Андерсові і не маємо до нього жадних претенсій. Кожна голова меле так, як наказує їй голос власного розуму. Але щоб до цього часу не зареагувала на його виступ ані одна політична еміґраційна польська течія?

Це маємо розуміти, як остаточно поставлену, польською рукою точку над „і", як ясно висловлене поляками condito, sine qua non, і це має нас раз і назавжди чогось навчити — і в сьогоднішньому дні, і на майбутнє.

НАД ВІДКРИТОЮ МОГИЛОЮ

(Закінчення зі стор. 3)

військовим і політичним керівництвом. Коли весною 1946 року, отже в час, коли довкруги УПА лежав ще мур мовчанки зовнішнього світу, один закордонний журналіст, стрінувшись вперше з вояками УПА на теренах закерзоння, написав, що він вправді точно не знає хто ці вояки, але судячи на підставі їхньої поведінки, їхнього завзяття ідейности і дисципліни, він мусить сказати, що їхній командир є добрим командиром. Справді, вояки УПА могли гордитися своїм Командиром, так, як і він міг гордитися ними.

При тому, це була і є армія, якої ідейно-програмовий зміст і людський склад далеко переросли ті рямки, що в них виростав в своїй молодості майбутній провідник визвольного руху українського народу. Під могутнім впливом індивідуальности свого Головного Командира, УПА і весь визвольний рух стали найбільш передовими революційними силами не тільки українського народу, а також серед інших поневолених народів внутрі СССР. Їхньому змістові відповідав їхній людський склад. Постаті типу полковника армії УНР і генерала УПА Ступницького, східньо-українського письменника Иосипа Позичанюка, найкращого українського публіциста тридцятих років д-ра Юрія Липи — щоб назвати тільки їх — ось постаті, що в умовах керівництва визвольного руху Тарасом Чупринкою, знайшли в ньому передове й почесне місця. Бо Тарас Чупринка керував всеукраїнським і загальнонародним визвольним рухом і як такий став справжнім провідником всього народу.

І тому пламенним протестом проти безперервних насильств російсько-большевицьких займанців мусить відповісти вся українська громадськість на чужині на намагання російського Кремля знищити український нарід. Коли сьогодні в боротьбі за визволення України мусить платити ціною тисі людини, що віддавна вже стала символом і справжнім керівником визвольної боротьби українського народу, то ми свідомі того, що тут йдеться про втрату, завдану нам цією самою злочинною рукою російського імперіялізму, що від сторіч поневолює український нарід, що пограбив нашу волю, що зруйнував нашу культуру, що, в пляновому відступі часу винищує найбільш провідні постаті української визвольної боротьби. Це впрочім є той самий ворог усього вільного людства, що, вславившись розстрілами мільйонів в Україні, в такий же спосіб винищує все нові народи і готується до підбою всього світу. Тому наш протест з приводу смерти генерала Чупринки мусить бути протестом проти насильного винищування українського народу і накличним постулятом до західнього світу допомогти визвольній боротьбі того народу, який бореться не тільки за власні інтереси, але й за інтереси всіх вільних ще народів та якій в боротьбі цій платить кров'ю своїх найшляхетніших синів.

КОМАНДИР ЧУПРИНКА НА КОНФЕРЕНЦІЇ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

(Закінчення зі стор. 3)

районах з великою кількістю національних меншостей або по сусідству з територіями інших поневолених Москвою народів. На Волині ця справа стала актуальна ще й тим, що у відділах УПА було багато вояків неукраїнського походження, а навіть були вже деякі окремі національні відділи як азербайджанський, грузинський, узбецький.

Тарас Чупринка, визнаючи слушність за теоретичною концепцією спільного фронту поневолених Москвою народів, зацікавився зразу чисто практичними питаннями. Його цікавило особливо питання, які є реальні можливости поширення повстанських дій на території інших поневолених народів та що можна зробити для цієї справи в УПА.

В найближчі дні він відбув ряд поїздок в місцевості, де стаціонували національні відділи УПА, щоб перевірити їхні військові й політичні здібності до боротьби з большевиками. Він нав'язував принагідні розмови з вояками і старшинами і зручно та непомітно переключав балачки на політичні теми. І тут, подібно, як в інших ситуаціях, Його висока культура, товариська виробленість та вроджений дар співжиття з людьми створювали зразу атмосферу взаємної щирости і дружби. В цьому відношенні він був незрівняний в часі самої конференції, особливо під час перерв чи за обідним столом. Крім кількох людей, навіть не всі присутні на конференції українці знали, що серед присутніх на конференції сидить Головний Командир УПА. Але в усіх, що з ним тоді зіткнулися, лишилося до нього якесь невимовно глибоке почуття симпатії.

А на другий день, коли Командир, покликаний іншими обов'язками, не прийшов на конференцію, ті, що встигли познайомитись і за один день подружити з ним, зразу завважили його відсутність і розпитували — де то подівся оцей хороший блондин вояк, чи старшина, якого вони навіть імені не вміли назвати.

І довго ще в Україні будуть питати по всіх хатах, в яких він зупинявся, хоч би найкоротшим постоєм — чи прийде ще колись в нашу хату на кватирю той гарний вояк, чи старшина.

*

Тарас Чупринка посвятив Першій Конференції Поневолених Народів Східної Европи й Азії цілий день — один день свого недозвого, але такого багатого змістом життя. Цілий перший день — 21-го листопада 1943 року він просидів серед учасників і гостей, слухаючи зосереджено доповіді і дискусію.

А коли ввечорі прощався з друзями, вибираючися в далеку дорогу, був вдоволений.

—„Конференція важна для нас не лише тим усім, що вона практично створить для нашої боротьби сьогодні. Вона перекона нас, що справа спільного фронту поневолених народів, це діло не лише необхідне, але реальне. Ми вибрали правильний шлях. Від сьогодні наша боротьба за самостійність це не відокремлена боротьба одного народу, а революція на Сході Европи й Азії за волю усіх поневолених народів і за новий лад у цій частині світу".

І Генерал-хорунжий Тарас Чупринка ішов цим шляхом аж до 5-го березня 1950-го року.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з советської преси)

ДОСЛІДИ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Археологічна експедиція Академії Наук СССР та дністровська експедиція інституту археології Академії наук УССР прибули в Хотинський район, Чернівецької области. Тут на березі Дністра вони будуть провадити розвідувальні роботи пам'яток трипільського періоду, а також пам'яток часів Київської Руси.

І. Ю. Репін — „ВЕЛИКИЙ РОСІЙСЬКИЙ ХУДОЖНИК"

Дня 29 вересня минуло 20 років від дня смерти малярамистця І. Ю. Репіна, автора відомої картини „Запорожці пишуть листа до султана". В УССР ці роковини відзначено лекціями та доповідями в музеях і наукових закладах, в яких зокрема пильно підкреслювалося, що Репін був „росіянином", а його творчість — „клясична російська образотворча творчість".

Нам відомо, що художник Репін, перебуваючи на еміґрації у Финляндії, написав був до українського екзильного державного центру в Парижі листа, в якому виразно сказав, що він завжди почував і почуває себе українцем, а його творчість була і є українською творчістю. На жаль, у нас під рукою нема ані оригіналу цього листа, ні також його копії — хай навіть у формі газетної публікації. У 20 роковини смерти Репіна не зайвим було б цей документ нагадати.

МУЗЕЙ У СУМАХ

30 років тому у Сумах засновано музей, який — по своєму призначенню — мав стати, „центром к у л ь т урно-масової роботи" в районі і поза межами району. З газетної нотатки про діяльність музею під сучасну пору довідуємося, що він став „скарбницею російського і світового клясичного живопису з творчістю совєтського образотворчого мистецтва", „виховує любов до рідного російського і совєтського мистецтва". Зі списка важливіших експонатів музею можна спостерегти, що там виставлені праці таких „російських і совєтських" художників, як Репін, Т. Шевченко, Боровиковський, С. Васильківський, К. Савицький, а далі Куінджі, Маковський, Саврасов, Шустов і і.

„ПОЧЕСНИЙ ОБОВ'ЯЗОК УЧЕНИХ УКРАЇНИ"

Совєтська пропаґанда підняла велику кампанію „мобілізації всіх сил на спорудження гідроелектростанції на Волзі". Газети, відзначаючи, що „величезні маштаби робіт вимагають максимальної механізації всіх виробничих процесів, широкого використання останніх здобутків науки і техніки", кажуть, що „найпершим і найпочеснішим обов'язком учених України" дати максимальну допомогу новобудовам. До роботи для електростанції вже призначено з Києва академіка Лебедіва, Г. Проскуру, М. Корноухова, Б. Патона, Л. Цукерника і багатьох інших.

ДИПЛОМИ ЛАВРЕАТАМ СТАЛІНСЬКОЇ ПРЕМІЇ

В Києві дня 12. 9. відбулося вручення дипломів і почесних знаків групі лавреатів сталінських премій в галузі винахідництва і науки за 1949 рік. З поміж 1287 людей, нагороджених преміями в цілому СССР, з України було 92.

Всеукраїнське Свято

(Докінчення зі сторона 2-ої)

вича і всього пізнішого літературного розвитку, який, таксамо, як на Наддніпрянщині, започаткував відродження загальне, також національно-політичне. На „Кобзарі" виховувались таксамо галицькі покоління, як наддніпрянські. Під впливом наддніпрянського політичного еміґранта Драгоманова повстали перші галицькі політичні партії, а другий наддніпрянський політичний еміґрант, Михайло Грушевський, був безпосереднім активним учасником формування партійно-політичного обличчя галичан. Наукове Товариство Шевченка й Академічний Дім завдячували своє майно наддніпрянським меценатом такого формату, як Євген Чикаленко; Вячеслав Липинський мав великий вплив на новітній галицький консерватизм, Дмитро Донцов був ідеологом галицького революційного націоналізму. Вся галицька політична думка, вся галицька культура — стояли від самих початків аж по другу світову війну й по нинішній день під переможним і вирішним впливом своїх східніх братів.

І політична боротьба окремих областей тієї самої батьківщини це боротьба за всю батьківщину. Боротьба галичан проти польської супремації за часів Габсбурґів ішла не в ім'я Галичини, а України, відколи у 1948. році Галицька Руська Рада підкреслила у свому маніфесті єдність всієї української нації. 1 Листопадовий зрив стояв під безпосереднім впливом революції подій на Наддніпрянщині: жадібно ловили галичани кожне слово, кожну вістку, що наспівали зпоза Збруча, і слушно оцінювали відродження української нації за Збручем у рр. 1917/18 як чудо. Тільки всезнайки, що рахують історію від себе та оцінюють минулі події нинішніми категоріями думки і нинішніми критеріями, а не вміли вжитися і вчутися в ті часи, бо не знають їх, тільки вони можуть твердити сьогодні, що тодішній національно-революційний зрив у Наддніпрянщині йшов чужинецькими манівцями. Автономізм першої доби Центральної Ради були втономізмом Галичини з часів Австро-Угорщини: був етапом у часах існування могутньої ще чужинецької держави, в межах котрої опинилась українська земля. Із заником сили тієї держави автоматично зростав вияв самостійницької волі українського народу. І Галичани також „надумувались", але в цій надумі не було крихітки зрадництва ні назадництва ні чужинецьких впливів. 1 Листопадовий зрив перейшов до історії, як зразок революційного перевороту: військовою організаційною підготовою, порядком, дисципліною і патріотизмом. Не галицьким патріотизмом, а всеукраїнським.

І в нинішні роковини 1 Листопада 1918 року всі українці на землі сущі святкують велике свято визволення української землі Галичини, — хоч короткого, але такого, яке записане золотими літерами в історії України.

Катедральний Храм св. Юра у Львові.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З похорону на працю УККомітету

В травні відійшов на вічний спочинок Теодор Гулька. Покійний родився в селі Плотича Велика, повіт Бережани, Західна Україна. Прожив у Злучених Державах поверх 40 років і ввесь час був активним громадянином, щирим українським патріотом. На похороні Покійного гром. Іван Вінач згадав працю Покійного та попросив односельчан та знайомих пошанувати Його пам'ять пожертвами на допомогу українській визвольній акції.

Пожертви склали по $10: Вінач Іван, Гулька Пилип, Дорош Ілія, Гулька Григорій. По $5,00: Пашнук Тессі, Кондратович Юліян, Гулька Павло, Вухта Петро. По $2,00: Комар А. Складанюк Н. По $1,00: Мурована Марія, Сургун Варвара, Романов Анна, Сандов Софія, Сандов Ґрутті, Сургун Марія, Мурована А н астазія, Петрий Марія, Сургун В. Козіцький Т., Свитак А., Гибик С., Сміт Д., Римбіол Е., Сміт С., Липинський С., Гулька Анна, Шевчик Марія, Негребецька Анна, Павлюк Марія, Качараба Марія, Подгурський Володимир, Ридз Марія, Даценко Софія, Лотоцька Ксеня, Тарговіцкі А., Врилінська Анна, Кіянецка Тессі, Кушнір Анна, без імени, Сміт Олекса. Решта дрібними. Разом зібрано $96,50 і вислано до УККомітету.

ДІТРОЙТ, МИШ.

З діяльности Відділу Тов. „Самопоміч"

В днях 22 липня і 28 серпня ц. р. відбулися Надзвичайні Загальні Збори Відділу Тов. „Самопоміч" в Дітройті, на яких наступав перевибір Управи Відділу. Головою вибрано професора Івана Білоуса, містоголовою д-р Марітчака, секретарем Відділу Пилипа Сотника, поодинокими референтами: Роман Дацко, організаційний реферат, Шупакївський, фінансові справи, Яворівський, культурно-освітній реферат, Р. Будзяк, суспільна опіка, Д. Безовський, реферат молоді, а дальшими членами Управи: д-р Годів і Дарія Конюхова. Відділ „Самопомочі" в Дітройті викaзував досі живу діяльність, яка значно збільшилася по узисканні домівки для Відділу в Дітройті. Нова Управа продовжує почату працю і підготовила, крім оживлених товариських сходин, також доповіді для ширшого загалу, артистичні імпрези та що найважніше відкриття доповняльної Школи Українознавства. Цикль плянованих доповідей розпочав д-р Василь Витвицький рефератом на тему: „Українсько-російські взаємини на полі музики". Виголошена з відомою вимовністю ця доповідь зробила помітне враження на доволі численну публіку, тим більше, що вона мала подекуди ревеляційний характер. Приявні нагородили д-ра Витвицького рясними оплесками і висловили погляд, що доповідь повинна бути повторена для ще ширшої громади. Зазначити слід, що Відділ „Самопоміч" в Дітройті також на полі допомоги скитальцям розвиває живу діяльність і старається новоприбулим улекшити побут в новій країні та умовини праці. Нова Управа вирішила виставити десять „ешурансів" для наших скитальців в Европі. Дальше за почином Управи зорганізувався „Кружок Батьків", який поставив собі за ціль ввести в життя для дітей у шкільному віці доповняльну Школу Українознавства. Відкриття згаданої школи відбулося в суботу 21 жовтня. Очевидно, що збільшення передплатників „Нового Світу" лежить дуже на серці нової Управи і в тій справі розпочато широку пропаґандивну акцію. Новоприбулі скитальці приходять чим раз більше до переконання, що Тов. „Самопоміч" являється необхідною організацією в ЗДА і користають з вдячністю з праці Відділу. Побажати тільки належить, щоби члени Т-ва зрозуміли, що без фінансової основи Т-во не може як слід розвинути своєї діяльности і тому точне вплачування вкладок являється підставовим обов'язком членів Т-ва. Пам'ятаймо на просту, але мудру пословицю нашого седа: „Громада по нитці, а бідному сорочка". — (ом).

ВУНКАСЕТ, Р. АЙ.

З весілля на Народний Фонд

Першого жовтня уладили Михайло і Марія Кінаш весілля для своєї дочки Степанії й свого будучого зятя Павла Гримака з Бостону. Після шлюбу в українській православній церкві, виповненій місцевими людьми і гістьми з Бостону, удалися учасники родинного свята до церковної залі на гостину. Тому, що родини обоїх молодих займаються здавна громадськими справами, легко було перевести збірку на Народний Фонд, яку заповів Гнат Тепер, голова місцевого Комітету. Жертви зложили: Родичі Михайло і Марія Кінаш та молодята Павло і Степанія Гринак по $5,00; Ігнатій Тепер і Опер Венет по $2,00. Дальше по $1,00: Марія Пасічняк, Анна Гринак, Ілія Сілінський, Н. Вецал, К. Каролишин, М. Борейко, О. Кокольський, І. Дийвід, М. Оверко, Т. Лаврівський, Я. Дзюбанюк, П. Тепер, Р. Вецал, Р. Борис, дрібними: $4,21 — Разом $32,21.

З зібраних грошей вислано на Національний Дар до Укр. Конґр. Комітету — $20,00, на газету „Дніпро" — $12,00.

Розалія Вецал

АКРОН, О.

Святкування 10-ліття УКК-ту

З нагоди десятиліття Українського Конґресового Комітету відбулися дня 1 жовтня в Акрон, Огайо, свуточні збори місцевих громадян в 7,30 годині вечором у церковній галі. В зборах взяло участь 72 громадяни з місцевим парохом на чолі. Наради відкрив п. Зенко. Від Українського Конґресового Комітету промовив до присутніх д-р В. Шандор на тему праці, цілей і відповідальних, історичних завдань УКК-ту під теперішню пору. В часі дискусії обговорювано справу перебрання функцій відділу УКК-ту місцевим Об'єднаним Комітетом. На цих святочних сходинах зібрано $80 на УНародний Фонд. Цю збірку мають доповнити деклярованими сумами та відіслати до Укр. Нар. Фонду. Місцевий парох закликав присутніх до складання національного датку і взагалі до підтримки Українського Конґресового Комітету, складаючи перший національний даток.

Ф. Ф.

ПІД ЗНАКОМ ЄДНОСТИ

Український Центральний Комітет в Нюарку, Н. Дж., — скликав дня 29. жовтня ц. р. велике політичне віче, яке проходило вселі під знаком єдности усіх українців без різниці на політично-ідеологічні зрізничкування. На вічу промовляли: б. міністр. Карпатської України п. Ю. Ревай, й дир. В. Блавацький, головний радний У. Н. Союзу І. Романишин, американські конгресмени п Роберт В. Кін і п. Вілієм Г. Рамсон. Душею віча був проф. Каськів. Зібрані на вічу поверх 400 громадян ухвалили резолюцію в українській та англійській мовах. Успіх віча моральний та матеріяльний величезний. Зібрано на потреби Українського Конґресового Комітету 1,187 долярів. Обширніше про перебіг цілости віча та резолюцій в чергових числах „Свободи".

ЩЕ ОДИН ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ МУЗИ

(Докінчення зі стор. 4)

го не ставив. „Чому?" — питається один його приятель. „Нема залі! А ще важливіше, нема до такої імпрези потрібної атмосфери... Не знають ні тут і давня буйність молодеча могла б розрухати наші американські громади... Нехай нові іміґранти, покищо, збирають до купки долярчики, а може, колись, разом з давнішими, будуть у такому духовому стані, що зможуть посміятися не тільки з інших, але і з себе самих".

Спогади про Листопадові Дні

(Докінчення зі стор. 2-ої).

Тому величезна радість була серед наших стрільців, коли з Високого Замку обізвалася наша артилерія. Всі вірили, що Львів скоро буде наш, коли ми перші ввели в битву гармати.

Теплу страву, таку важку в дощові пізноосінні дні, привозила нам кухня з вулиці Куркової. Але незабаром натрапили ми на кухню в одній із близьких камяниць. Показалося, що вона належала до одного австрійського відділу. Вояки по перевороті всі розійшлися, а кухня з запасом харчів лишилася. Вони згодилися варити для нашої сотні. Вже не треба було довозити з другого кінця міста.

Ночами стрілянина не переривалася. Ми мусіли бути чуйні й обережні на цьому дивному фронті серед камяниць. Де наші вартові помітили якийсь підозрілий рух або шелест, негайно стріляли.

Підчас перемиря від 18. до 20. листопаду був на вулицях нашого відтинку величезний рух цивілів. Як до тої пори вулиці були наче вимерлі, так тепер були переповнені. Жиди возили щось у похоронних возах. Їх ми не контролювали, бо жиди держалися підчас львівських боїв строгої невтральности. Їздили також вози з жидівською міліцією. Що возили вони в похоронних возах, чи трупів, чи товари, чи харчі, ми так і не знали. Ми пильно слідкували за поляками, військовими й цивільними, та бачили, що їх мета підчас цього перемиря — точно розглянути наші сили й становища та засобити поляків, що жили по нашому боці фронту, в зброю і стріливо. Також старалися, хоч без успіху, шкодити нам агітацією. Приходили до наших стрільців польські підстаршини і зручно вели агітаційні балачки, щоб їх здеморалізувати. Пощо, мовляв, битися, війни нікому не треба, краще йдіть до дому, там ваші рідні чекають вас. Та наші стрільці сміялися з цього і проганяли їх.

День 21. XI., перший по перемирю, минув на нашому відтинку без важних подій. Вечором поїхав я кінно з кількома старшинами з обох сусідніх відтинків, провірити ситуацію на наших становищах. Що сталося за той день у Львові, ніхто з нас не знав. Коли я вернувся в год. 1.30 по півночі, застав наказ відступити зі Львова. Я повинен був покинути зі сотнею становища в год. 11, чи 11.30, не памятаю вже. Заки стрільці на алярм зібралися, було вже по 2. годині.

Ми йшли в напрямі Підзамча. Без пригоди перейшли ми містом і попри двірець на Підзамчу подались на села.

З важким пригнобленням покидали ми Львів. Наш відступ був наче похорон. Стрільці привязались до свого оборонити доступ до середмістя і до думки, що Львів скоро буде наш. Вони знали, що весь наш фронт добре держався і тепер із розпукою в серці покидали його, не переможені, без бою. Не вірили, що легко до нього вернутися. І таки не вернулися. В ту жахливу ніч передчували ми нашу кінцеву воєнну невдачу.

На другий день мали ми з поляками перестрілку коло Винник. Вони приїхали туди панцирним поїздом зі Львова, очевидно на розвідку. В найближчих днях створено фронт довкола Львова, незабаром почали прибувати з краю цілі новоствореві полки — і Львів замкнено сильним перстенем наших військ.

Почалася нова фаза війни.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА

Десятиліття УКК-ту

В неділю, 8 жовтня, відбувся тут заходом Української Громади, Товариств і Братств ювілейний концерт з нагоди 10-ліття Українського Конґресового Комітету в домі Української Громади при 23-тій Бровн вулиці. На програму свята, яке відкрив п. Василь Титанич, зложилися такі точки: сольоспів сопраністки п. Інни Черняхівської, скрипкове сольо пані Оксани Сімович та деклямації пані Ніни Горленко (з поезій Лесі Українки) і п. Волод. Блавацького („Юродивий" Шевченка). Фортепіяновий супровід був у руках п'яністки п. Наталії Котович. Промову про УКК-тет виголосив запрошений з Ню Йорку п. Василь Мудрий. Свято робило дуже симпатичне враження. Заля була повна. Переведена збірка дала $150.

Того самого дня в часі між 3-тою і 6-тою годиною пополудні відбулось засідання Управи Філії УКК-ту разом із представниками від филаделфійських товариств, у якому взяв участь п. В. Мудрий. Нарадами проводив п. Дубас Михайло, голова тамошньої філії УКК-ту. По інформаційному рефераті представника УКК-ту з Ню Йорку вив'язалася широка дискусія на тему скріплення збіркової акції на Народний Фонд у Филаделфії. Вислідом дискусії було рішення використати всі дотеперішні досвіди в організуванні збірок до У.Н. Фонду. Під впливом тієї дискусії на вечірньому концерті проголошено зібраним, що в найближчих днях будуть ходити по домах збірщики національних датків, при чому проголошено й імена збірщиків.

Того дну міг делегат УКК-ту вивезти із Филаделфії 400 долярів, зібраних для Українського Народного Фонду.

ЛОРЕЙН, О.

Новий відділ УКК-ту

Дня 1 жовтня відбулися по Богослуженні в церковній ґалі в Лорейн, О., сходини тамошніх українських громадян у цілі заснування відділу Українського Конґресового Комітету. В сходинах взяло участь 108 осіб. Наради відкрив тамошній укр. катол. парох. о. д-р. В. Пелліх, з'ясувавши присутнім ціль і завдання сходин. Український Конґресовий Комітет репрезентував на нарадах д-р. В. Шандор, що виголосив відповідний інформаційний реферат про працю та завдання УК-Комітету. Рішено заснувати відділ УКК-ту.

Збори покликали до життя тимчасову Управу, яка має порозумітись із православною громадою, приготовити нові збори, на яких буде вибрана постійна Управа відділу УК-Комітету в Лорейн. Між іншим у дискусії звернено особливу увагу на збирання національного датку. П. Осип Новицький іменем присутніх дав запевнення, що Лорейн під оглядом збірок до Українського Народного Фонду не залишиться позаду інших громад. Якщо буде потреба, то для збірки не знехтується й відвідуванням лорейнських українських громадян і по їх приватних домах. Збори закінчились відспіванням національного гимну.

В. Ф.

БЕТЛЕГЕМ, ПА

Заснування нового відділу УКК-ту

До цілої низки філій та відділів Українського Конґресового Комітету прибув ще один, заснований дня 8 жовтня в Бетлегем. Його установчі збори відбулись у церковній ґалі, а відкрив їх і провадив ними місцевий парох о. Цегельський. Довший реферат про Український Конґресовий Комітет виголосив представник УКК-ту д-р. В. Шандор. По дискусії над рефератом та по відповідях різнородних запитів відносно УК-К-ту та його праці збори приступили до вибору першої Управи нового відділу УКК-ту.

До першої Управи ввійшли: 1) О. Запажоний, голова; 2) О. Гладишовський та І. Малицький, заст. голови; 3) інж. Вовк, секретар; 4) п-ні Заблоцька, касієр; 5) д-р. Химець, п-ні Малицька, Я. Цегельський, Маруненко — члени управи; 6) п. Васильків, З. Цегельський, В. Золик — члени Контрольної Комісії; 7) о. Цегельський, А. Михайлів і В. Гарас — члени Громадського Суду.

На зборах переведено збірку національного датку, яка дала $120. До часу цих установчих зборів вплинуло до УНФ із Бетлегем коло $150. Добре зложена Управа має всі дані на те, щоби працю відділу поставити на належно високий рівень.

Б. В.

КЛІВЛЕНД, О.

Ювілейне віче

Заходом Українських Злучених Організацій міста Клівленд відбулося дня 1 жовтня ц. р. ювілейне віче з нагоди 10-ліття існування Українського Конґресового Комітету.

Віче відкрив п. Волянський В. коротким вступом, а відтак передав головне слово представникові централі УКК д-рові Шандорові.

У своїй палкій та зворушливій промові д-р Шандор представив нам короткий образ праці і можливостей праці УКК — головне її систематичність, що є одним із важних чинників для осягнення цілі.

В дальшому тягу промовець звернув увагу громадянства на потребу піддержки, без якої головний мотор не буде в силі працювати.

По слові д-ра Шандора п. Шмаґала відчитав листу жертводавців на Національний Фонд міста Клівленд та і подав суму зібраних грошей, яка виносить округло 2,500 долярів.. На думку представника УКК є це дуже мала скількість на місто Клівленд, яка не може себе виправдати. Тому п. Шмаґала звертається з закликом до приявних на залі взятися до діла, щоби Клівленд, як давніше, став першим.

Заряджена збірка на залі п. Волянським В., головою З О міста Клівленд, принесла 180 долярів готівкою.

Віримо, що так, як бурхливими й відданими були оплески на слова представника централі УКК і представника на Клівленд, виконаємо свій невідкличний обов'язок на рік 1950-ий.

Ще додамо, що 2 жовтня відбулася нарада Відділу УККомітету в Клівленді, в якій взяв участь д-р Шандор. Тут обговорено працю УККомітету в подробицях, так, що кожний дістав ще точніші інформації про нашу політичну акцію.

К. З.

БОСТОН, МАСС.

Віче УККомітету

Перше віче в справі Українського Конґресового Комітету відбулось в неділю 8 жовтня. Випало дуже добре. Віче влаштував недавно зорганізований Відділ УККомітету, до якого входять члени обидвох наших Церков та різних угрупувань та організацій. На вічу говорив від Конґресового Комітету професор М. Вєтухів. Предсідником був М. Давискиба, а секретарем О. Лозинська. Численні приявні вислухали промови проф. М. Вєтухова з великим напруженням. До збірки на працю Конґресового Комітету говорив о. Є. Королишин. Приявні зараз зложили понад $300 а на таку суму ще деклярували. Дня 9 жовтня проф. М. Вєтухів відбув наради з представниками Буковинських Українців і Тов. Бостонських Українців. Є надія, що небаром всі українці міста Бостону приступлять до спільної праці длу допомоги визволенню нашої України.

ПОДЯКА

Складаємо найщирішу подяку пароховій **о. Г. Томові** за Його жертвенну поміч в нашому горі.

Рівночасно дякуємо погребникові **Володимирові Бойкові, церковному хорові і присутнім.**

Тарнавські.

ВСЕ ЩЕ СУМНІВАЮТЬСЯ В МОЖЛИВІСТЬ КИТАЙСЬКОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В КОРЕЇ

Токіо, 31. жовтня. — Не зважаючи на факт, що на корейському фронті вже взято в полон цілий ряд комуно-китайських вояків, в аліянтських колах все ще висловлюються сумніви щодо можливостей формальної комуно-китайської інтервенції в корейській війні. — Стверджується, що в теперішній стадії війни ще тільки величезна сила могла б припинити розвиток на фронтах та здержати аліянтський похід до манджурського кордону, якщо взагалі могла б, отже з комуно-китайського боку було б щонайменше рисковно встрявати до війни, вислід якої вже перерішений в їх некористь. Найближчі дні вже можуть виявити чи й наскільки ці припущення є правдиві.

● **Новий шведський король Ґустав VI. був заприсяжений вчора та перебрав владу після смерти свого 92 літнього батька, короля Ґустава Vго.**

Вступайте в члени У. Н. Союзу

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 4. листопада в год. 7:30 ввечорі, на 100 Мейн вул. Просимо всіх на збори. — І. Бурней, секр.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Ігор та Ольга з Ференцевичів Чмоли повідомляють про своє вінчання, що відбулося в дні 14-го жовтня 1950 в Бофало-Лакавана, Н. И.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Ділимося з рідними й знайомими сумною вісткою, що наш найдорожчий муж і тато

ОСИП ТАРНАВСЬКИЙ

бувший старшина УГА, довголітній директор Обезпеченевого Товариства „Карпатія" у Львові, помер після тяжкої недуги дня 25. жовтня 1950 в Бостоні, проживши 57 років. Похорон відбувся дня 28 жовтня на кладовищі в Кимбріджі.

Дружина, дочки, зяті, внучка і рідня.

Дня 16. жовтня 1950 року помер

МИХАЙЛО БІЛЕЦЬКИЙ,

довголітній член відділу 288 У. Н. Союзу в Бетлегем, Па.

Покійний походив з Бутини, Мости Великі, пов. Жовква, Зах. Україна. Прожив 59 р. Полишив в смутку жену Анну і двох синів Івана і Стефана і дві замужні дочки.

Похорон відбувся здому жалоби до церкви св. Йосафата, а опісля на український цвинтар св. Йосафата.

В. П. П.

А. Данилюк, секр.

З глибоким сумом повідомляємо всіх членів товариства Бувших Вояків УПА в ЗДА, що Генерал Тарас Чупринка — Головнокомандувач УПА, Член Бюра проводу ОУН, Голова Генерального Секретаріяту УГВР впав в боротьбі з московсько-большевицьким окупантом.

Закликаємо всіх бувших вояків УПА гідно вшанувати пам'ять свого командира.

Управа товариства установлює для всіх бувших вояків УПА жалобу по Покійному до кінця ц.р.

На місцях відділи проведуть загальні жалібні сходини.

Про загально-громадське вшанування пам'яти буде повідомлено окремо.

ГОЛОВНА УПРАВА ТОВАРИСТВА БУВШИХ ВОЯКІВ УПА в ЗДА

ТАРЗАН, ч. 2462. Рятунок на овиді.

Серед безпомічної боротьби Ренді поступав у джунглі.

Лагідно, одначе сильно, тримав його Молат, коли ламав винну лозу в двох місцях.

Коли вода триснула у спалене горло Ренді...

...він відвернувся, щоб закликати Діяну і завважав, як корабель допливає попри пригірок.